

Transcriptie van gedeelten van de historische aantekeningen van Simon Eikelenberg, deel P, verzameld in de jaren 1700-1738.

RAA, Collectie Aanwinsten, inv.nr. 16.

2577 1140.

uit Egte Stukken
en eers

uit een out geschreven boek ~~van de kerk~~
betreffende de aantekeningen, door Kerke
meesterin van de Lourens kerk tot Alkmaar
van hare Handelingen, kerken goederen, ontfang
en uitgave gedaan. In 't voorhoofst genaamt
die Rekening gemaakt. in 't jaar ons heeren duisen
Vierhonderd nidentachtig den xxv. in april
dog welke doe schoon aan te vangen, in te loopen
tot in Easter Jaar.

Rembraut Janz heeft gekoft van ons
vi. doe waters an Linttyck ontarop die doe voer vijing A.
Item sint crifftoffels gildt

Fot dit Doek in A ^{to} en
het Lolve memoriel
van Kerkenmeesteren
dat s. E. E. L. en t. Lier
na op pag. 1159
te beru. St. by de kerk
aide stukken, gecuecht
is mit de kerk
Set volghende de kerk
aangabe de daer uit
getrokken leest, is
met waer maer
oeter weder sijnlyk.

Die meerder Extracten
uit de kerk van Alkmaar
de kas van Kerkenmeesteren
der Lourens kerk bint
men Alkmaar beru. de
S2. Ek. p. 4983-4996.

Inleiding

Simon Eikelenberg (1663-1738) was een Alkmaarse geschiedschrijver. Hij is vooral bekend geworden door zijn boek *Alkmaar en zyne geschiedenissen*, waarin hij de vroegste geschiedenis van Alkmaar behandelde tot ongeveer het jaar 1400. Het boek verscheen in 1739, een jaar na het overlijden van Eikelenberg. Op basis van aantekeningen verzameld door Eikelenberg gaf Gijsbert Boomkamp in 1747 het boek *Alkmaar en deszelfs geschiedenissen* (...) uit. Lang niet alle door Eikelenberg verzamelde gegevens zijn in dit boek verwerkt. Een deel van de historische aantekeningen van Eikelenberg is samen met tal van andere manuscripten van zijn hand bewaard gebleven en bevindt zich vandaag de dag in het Regionaal Archief.

De verzameling aantekeningen bestond oorspronkelijk uit vele delen, die elk een mengeling vormden van aantekeningen en verzamelde originele stukken.

Eikelenberg had zijn verzameling voorzien van een doorlopende bladzijdennummering. In de loop der jaren werden er nieuwe documenten en aantekeningen aan de verzameling toegevoegd. Die werden niet altijd achteraan geplaatst, maar ook wel tussengevoegd in de bestaande nummering, die daardoor opschoof. Dat verklaart dat er vaak twee nummeringen aanwezig zijn.

Archivarissen hebben in de loop der jaren de originele archivalia uit de verzameling van Eikelenberg weer ingevoegd in de archieven waar ze oorspronkelijk uit afkomstig waren. Van de aantekeningen zijn nu slechts 3 delen overgebleven. Wel zijn veel aantekeningen in afschrift bewaard gebleven in een collectie van de Oudorpse notaris Jan Croll, vervaardigd in de jaren 1747-1756, nu aanwezig in het Regionaal Archief.

De waarde van Eikelenbergs historische aantekeningen ligt in het feit, dat hij vaak archiefstukken heeft geraadpleegd die later verloren zijn gegaan. Zo heeft hij in zijn aantekenenboek P afschriften gemaakt uit een inmiddels verloren gegaan deeltje met oude rekeningen uit de bouwperiode van de Grote Kerk.

Door de transcriptiegroep zijn in principe alleen aantekeningen getranscribeerd die Eikelenberg optekende aan de hand van inmiddels verloren gegane archiefstukken, al was dit niet bij alle aantekeningen even duidelijk.

In het voorliggende deel P zijn als eerste de aantekeningen getranscribeerd die Eikelenberg maakte uit het boek met oude rekeningen van de Grote Kerk. Eikelenberg sprak van het 'memoriaal van kerkmeesteren'. Deze aantekeningen zijn integraal getranscribeerd. Verder zijn in de transcriptie opgenomen de aantekeningen die Eikelenberg maakte uit een verzameling historische notities van Adriaan van Westphalen over de kloosters, gestichten en provenhuizen in Alkmaar, en aantekeningen die Eikelenberg maakte aan de hand van biografische notities van Gillis Pieterssoon Schagen.

Eikelenberg vermeldde veelal bovenaan iedere blz. zijn bron. Op de linkerbladzijde staat het begin van de bronnotitie en op de rechterbladzijde vaak de rest van de omschrijving. Deze bronomschrijvingen zijn in de transcriptie cursief gemaakt.

Wat de annotatie betreft het volgende: er is verschil gemaakt tussen noten die Eikelenberg plaatste, noten die door de Oudorpse notaris Croll later eraan zijn toegevoegd en incidentele noten van de hand van de Alkmaarse archivaris en museumdirecteur C.W. Bruinvis.

TRANSCRIPTIE

2595/1140

Uit egte stukken
en eerst
uit een out geschreven boek¹ ~~In den hoof~~
[stxxx] behelsende de aantekeningen door kerk-
meesteren van de Lourenskerk tot Alkmaar
van hare handelingen, kerkengoederen, ontfang
en uitgave gedaan. In 't voorhoofd² genaamt
dye rekening, gemaekt in 't jaar Ons Heeren duisend
vierhonderddrieëntachtig, den xxv. in april,
dog welke doe³ scheen aan te vangen en te loopen
tot in later jaren.

Rembrandt Jansz. heeft gekoft van ons
vi roe⁴ waters an Lutyck Outerop, die roe voer xxiiii stuvers.

Item. Sint Crisstoffels gildt

Item. van kapen ⁵ mit die doir	v ½ rinse ⁶ gulden
die clockscale ⁷ ...	xv ½ stuvers
die hoekbande	viii schellingen
van carbiels ⁸	vi rinse gulden
die combelgaten ⁹ ..	

Item. Wij hebben ghelient Jacob Ghtsz. Brouwer ii dusednt
backsteen, die hij weder leveren sal op 't kerkhof ...

Item. Cornelis Arent Willemsz. en swager sal
gheven die kerk 6 dusednt steens, toe leveren op 't
kerkhof voer Sint Jan Babtist, anno LXXXIII.

In deser manieren hierna geschreven, soe hebben
dye kerckmeijsteren vercoft Jacob Eelantszoen ende

¹ Croll: Of dit boek in 4to een en het zelve memoriael van kerkmeesteren, ~~waer~~ dat S. Eikelenberg hierna op pagina 1159 zegt te berusten bij de stads oude stukken, geweest is, mitsgaders of hij al het volgende de kerk aengaende daeruit getrokken heeft, is niet zeker, maer echter waarschijnlijk.

Zie meerder extracten uit papieren anno 1730 in de kas van kerkmeesteren der Laurenskerk, binnen Alkmaer berustende, verzameling Eikelenberg, pagina 4983-4996.

² TG: in 't voorhoofd = in de kop van de tekst.

³ TG: doe = toen.

⁴ TG: roe of roede is een oppervlaktemaat of lengtemaat.

⁵ TG: kapen = latei.

⁶ TG: rins = rijns gulden.

⁷ TG: clock scale = wijzerplaat.

⁸ TG: carbiels = steunbalken.

⁹ TG: combelgaten = gaten om de steunbalk met houten pennen vast te zetten.

Doef Janszoen negen roeden waters, te weten van Marens Janszoens erff oestwärts uut in dye meer, soo breet als nu ter tijt dat erff begrepen heeft, te weten van dye Myent tot an dye Leed¹⁰, lijnregt gelijk beijde dye platingen¹¹ van dye Myent ende van dye Leed gemaect ende bepaalt staen. Item so sal daer blijven leggen een steege, vyertien voeten breet, strekkende van dat Dronkenoert tot up dye Leed, myt sulken voirwaerden. Also is 't saecke dattet eerff datter leyt op ten dag van huynen

2596/1141

uit het memoriaal van kerkmeesteren

huynen blijft leggen elf voet. Soe sullen Jacob en Doeff gehouden wesen daer an te laeten leggen drye voet, ende is 't dattet nyet breder en blijft dan negen voet, soe sullen Jacob en Doeff gehouden wesen daer an te laten leggen vijff voet. Ende dye straet voer ende after¹² sal so breet blijven als dije straet van dat Dronkenoertende, ende van dye Leed op ten dag van huynen, aldaer gelegen sijn. Ende dije weg an dat oesteynde van dat lant, dat Jacob en Doeff aldaer maken sullen, sal breet wesen een roede van twaleff voet. Ende hiervoer, so sullen Jacob en Doeff gehouden wesen te leveren die kerck van Alcmaer vijftien hoet¹³ goets kalx¹⁴ tot matselaarsprijs. Item waert zake dat dye kerkmeesteren yet meer waters vercoften¹⁵, so dat an dit voorseide lant ander lant gemaect worde, so sullen Jacob en Doeff dit lant van xii voeten breet, dat zij hadden laten leggen an dat oesteynde, vrij weder [~~.. hebben~~] an hem hebben en houden. Dese coep is geschiet op ten anderde dag in novembry. Anno XIII^C sesendetachtich.

Yeff Jacobsz. sal onse kerck van Alcmaer gheven twieduysend stiens ende een hoet calx, nu tot Onser Liever Vrouwen Lichtmis naestcomende. Anno LXXXIII bethaalt.

Item. Pieter Sel Sijmons. sal onse kerck

¹⁰ TG: Leed = de Laat.

¹¹ TG: platingen = beschoeiing.

¹² TG: voer ende after = van het begin tot het eind.

¹³ TG: hoet = inhoudsmaat voor kalk.

¹⁴ TG: kalx = kalk.

¹⁵ TG: verkoft = verkocht.

van Alcmaer geven vierdusent stiens ende twie hoet calx, van Michiel sijn soene wech, nu Sint Jansdag Babtista te mitsomer naestcomende, anno LXXXIII bethaalt.

Item. Die kerk heeft twie tonnen daer men ruijn¹⁶ ende appelen meed meeth en Eeffert Smyets wijf bewaert dese twee tonnen om den doerden pennynch¹⁷ die daeraff comt.

Item. Die kerkmeesters met die siekemeesters hebben vercoft Pieter Jacobsz. die kystemaker een half hujs metten halven erve staende in die Langestraat in 't jaar XIII^c LXXXIII opt x. dag in maert.

2597/1142

uit het memoriaal van kerkmeesteren

A 2

Item. Frerick Falckesz. heeft gecoft drieëndevijftig voet erff¹⁸, behoudelijk dat hij sal laten leggen acht voet westwert an tot Jan van Neck en¹⁹ xii voet oestwaert an, toe meten vijfdeviertich voet ende van zuytende sal hij laten bliven soe breed als Jan van Nek gelaten heeft die Myent lancks ende die lanckte sal wesen van den erve tot Maynaert Claes Nannesz.²⁰ oesom²¹ toe en dijt voorseide erf sal Frerick betalen myt tweendevyertigh rijnsse gulden, xx stuvers gerekent voer die gulden, die een helft tot heylger myst naastcomende ende ander helft tot Alreheyghen an volgende, gedaan in 't jaar XIII^c LXXXIII, iii. dag in maert.

1

Item. In manijren hierna gescreven, soe heeft gecoft Ijsbrant Claes Nannesz.²² vijf roe waters voer

¹⁶ TG: ruijn betekenis onbekend.

¹⁷ TG: doerden pennynch = derde penning.

¹⁸ Croll: Dit verkogte erf schijnt gelegen te hebben te hebben aan de noordzijde van het Dronkenoord benoorden de plaats daer nu de Hoge Steenenbrug legt.

¹⁹ Croll: Het erf van Jan van Nek schijnt gelegen te hebben op de hoek beoosten de Mient en benoorden het Dronkenoord.

²⁰ Croll: Het erf van Maynaert Claes Nannesz. schijnt gelegd te hebben aen de westzijde der Sint Janstraet [...] het welck bij de 2 volgende post schijnt hetzelve bedoeld te worden [...] volgens de 2 eerst-volgende posten en volgens de eerste post op 't volgende blad anno 1483 ~~daertegenover benoorden aen de oestsijde der Sint Janstraet al een huis~~ gehad en bewoond te hebben.

²¹ TG: oesom betekenis onbekend.

²² Croll: Zou dit ook moeten zijn Meynaert Claes Nannesz. die genoemd werd in vorige en de volgende post en ook op de volgende bladzijde, wel in 2 bijzondere posten? Want Meynaert Claes Nannesz. Schijnt hetzelve volgens de posten door mij getekent 2, 3 en 4 anno 1483 niet alleen gehad maar zelfs al

vii^{en} rinse gulden, stuk tot xl groten, toe betalen tot mejj als men schrijft anno LXXXIII, toe weten, dat hij sal laten leggen xviii voet²³, ten waer²⁴ dat die burgermeesteren dughten toe veel of toe luttel wesen sal ende een roed an die oestzijde²⁵, den xi dag in decembry ...²⁶

3

Item. Gerrit Hardinck heeft gecoft vijfde-twinckt²⁷ voet erfs ende dat sal men ofmeten van Frerik Falkesz.²⁸ erf oestwort en men sal laten leggen soe veel straet als Jan van²⁹... heeft laten leggen ende dit erf sal strecken noertwort tot Meynaert Claes Nannesz. ossendrop³⁰ toe gedaan in 't jaer XIII^c LXXXIII op ix. dagh in april.

Item. Jacob Florysz. heeft gecoft die twee³¹ oesterse erven omtrent ~~xxxx~~ vi roden breed. Daer sal hij voer an die suytende of legghen laten ghelick die westerse erve doen ende het sal soe lanck mede wesen gelick die erve voerseid noert worden wijt ende an die Voermeer, soe sal hij laten leggen lank dat erve xii voten, die hij nyet betymmeren nog besparren³² mag; dat om een somme van vijfendetwintich rinse gulden, stuk van xl grote, toe betalen tot meydag anno XIII^c ende LXXXVIII.

2598/1143

van Alkmaer

4

Item. Meynaert Claes Nanninksz. heeft gekoft vijfendetwintig voet erf, toe meten van Ght. Piter³³ Hardinck erf oestwert an, behoudelijk sal hij laten leggen an zuijtende tot een straat soe breed als 't

bebouwt en bewoond te hebben.

²³ Croll: Ik versta aen de noordzijde van dit erf.

²⁴ TG: ten waer = tenzij.

²⁵ Croll: Waerschijnlijk ten behoeve van een straat, thans de Sint Jansstraat genaemt.

²⁶ Bruinvis: 1482?

²⁷ TG: twinckt = twintig.

²⁸ Eikelenberg: Zie boven.

²⁹ Eikelenberg: hier scheen de naam vergeten. Ik agt dat er moet staan Jan van Nek boven gemelt. Zie bij A.

³⁰ TG: ossendrop = heel smalle ruimte tussen twee huizen waar de regen kan weglopen.

³¹ Croll: Dese twee erven schijnen gelegen te hebben aen 't oosteinde der noordzijde van het Dronkenoort.

De hier beoosten aen volgende 35 voeten waters, mits hij daer voor zou laten ~~blijven~~ leggen 8 tegen de hier genoemde 12 voeten tot aan straat, zijn op den 10^e july 1501 verkogt aen Floris Jacobsz. zie het 2de volgende blad verso, de laeste post op twee na.

³² TG: besparren = beschoeien?

³³ Croll: Van Gerrit Hardinck en van eenen Gherijt Pietersz., mooglijk deselven, word ook gewaegt pagina 2603, nu 1148.

voer Jan van Neken doer is en die lanckte sal wesen
tot sijn selfs osendrop toe, daer hij nu ter tijt in woent
..... gedaan XIII^C LXXXIII op den ix. van april.

Rembrant Jansz. heeft gecoft vijf roede waters
.... strekkende oestwert van Allert Jansz. die
kuypers erffe ...

Item. Sijmon Simonsz. heeft gecoft dat
water bij oesten Pieter Jellen erff, wijt al soo
varde³⁴ als dat kerkenland strekt.

5

Item. Aris Garbrantsz. Pels heeft gecoft vijf-
endetwintig voet erff van Meynaert, oestwert an
te meten met sulken straat lege toe laten end met
sulken langte als Meynaert gecoft heeft
... XIII LXXXIII

Item. Lubbert Come Dirksz. heeft van ons ghekoft
eenendevijftig halve voet erf,³⁵ streckende van sijn selfs
oesendrop noertwort an tot die Voermeer ...,
te betalen XIII^C LXXXVIII ... en daerbij noerde
an sal hij leggen een stege van xx voten breed³⁶,
streckende oost ende west van die straat tot die
Voormeer.

Nog hebben gecoft Allert die kuyper xi¼ roeden,
Ysbrant die graafmaker³⁷ ix roeden.

Item. Willem Ariansz. ende Pieter Wiehtsz. af hebben ge-
coft van onse kerk, an 't oesteynd van dat Lutke Outrop
an Brantgen Corfmakers³⁸ erf ses roeden waters
gedaan in junio XCVIII.

Item. Wij, Jorden van Vreest³⁹ ende Pieter Sel Simonsz.⁴⁰
Claas Cuyper ende Aart Corcghs, aale kerkmeesters,

³⁴ TG: varde = ver.

³⁵ Croll: Dit erf schijnt gelegen te hebben op de hoek beoosten de Sint Annastraet en bezuiden de
Keizerstraet, hier nevens maer simpel straet en steeg genoemt.

³⁶ Croll: Anno 1472 op Sinte Bertolemeusavond heeft Jan uut die Woud Claesz. ghegheven die kerck van
Alcmeer een half stuck weydlants, ghelegghen bij 't 's graven mollen (TG: de molen van de graaf) an die
Voormeer bij die kalckoven, welck lant gecomen is van Brecht, heer Gherryt Rembrants zuster. Ende voer
dese ghift wil Jan voers. in die kerck legghen. Hier hebben bij gheweest als tughe Jan Heertgisz., grote Gherijt
Jansz. ende Claes Lacher. In of kort na anno 1474 is dit lant verkoft ... Brantgen Corfmakers, zie Blaffert der
kerk van Alcmaer, pagina 34 en 96. TG: Blaffert der kerk = kerkregister.

³⁷ TG: graafmaker = grafdelver.

³⁸ Croll: Al voor anno 1470 was aen die seven ghetiden, door eenen Jan Beyersz. al gelegateert een rins guldens
jaerlijks uit de renten van een stuke lants in Berghermeer gheheten dat Twylant. Zie blaffert der kerck, pagina
23 en 95.

³⁹ Bruinvis: erboven: Foreest.

⁴⁰ Bruinvis: 18 december 1483.

hebben gecoft van Pieter Jacobsz. die backer, Outger Claasz. en Ditrich Danentsz. als die seven getijen⁴¹ meesters, all haer brieff en rechts, die onse seven getijen hadden op dat erf, daer Claes Kystemaker in plag te woenen en nu ter tijt belent heeft Comen Claesz. weduwe an die oestsijde, ende die Heer-

2599/1144

Uyt het memoriaal der

Heerstraat⁴² an die westsijde ... gedaan anno LXXXIII op xviii. dag van december.

Wij kerkmeesteren hebben van Jan Gheerit Guysers ghecoft xxiii dusent steens, dat dusent voer xiiii stovers, somma liii rinse gulden en een stoter⁴³ ...

Item. Jan Gherit heft ontfangen xx stovers van die steen te foeren ... nu sal hij hebben van dusent xiiii deuts⁴⁴. Nog hebben kerkmeesters gekoft xx dusent steen, nog ontfangen 10 dusent steen

Nog volgens verdrag van 24 januari 1484 ontfangen xv duysent steen.

Nog gekoft tagtighdusent steens, elke dusent voor aeghtien stovers.

Item. Ons is toegeseyt bij die Gheregte van die correxie⁴⁵ die Piernel Pieters dogter overgeseijt is, toe weten hoe dat die kerkmeesters copen sullen tiendusen baksteen ende vijf hoet calx daer hem believen sal, en dese steen ende calx voers. sal Piernel voers. die kerkmeesters of gheven soo veel pennghen als sij om die steen en calx gheven sullen ende daar een boven al dat dese steen en calx cost op dat kerckhoff toe brengen, ende dese penningen toe betalen voer Sint Jansdagh mitsomer ende

⁴¹ Croll: Comen Claesz. weduwe. Anno 1471 had Comen Claes gecoft van die kerkmeesters van Alcmaer een deel waters an 't oestende van Dronkenoert, also veer uut (TG: = verweg) oestwaerts als Dirc mijn ruter thans utghewerft heft voer vii rinse gulden, behoudelic dat hi sal legghen laten xii ~~ii~~-voet tot een straet an 't oestende ende oec an 't noerdende, ende die heymelickheit sal hi uutsetten op sinen costen, zie blaffert der kerk, pagina 26. TG: heymelickheit = het gemak = wc.

⁴² Eikelenberg: Nota. Ik vinde in een quyttschelding van 't jaar 1648 van twee kamers over de Geest, belent de stadswal ten westen, en de Heerestraat ten oosten.

⁴³ TG: stoter = zilveren munt.

⁴⁴ TG: deuts = duiten.

⁴⁵ Bruinvis: 1484. TG: Gheregte van die correxie = strafrecht.

betaalde sij dat nijet voer den dag voers. dat is op sulke pene als dat correxieboek inhoud. Gedaan anno XIII^C ende LXXXIII op ten xi. dag in april en de penningen wierden betaalt.

Item. Gekoft nog sestigdusent steens.

Nog lx duysent steens, verders tot honderddusent toe.

Nog ontfangen dardalf⁴⁶ last⁴⁷ ballichstijen⁴⁸.

1484. Die Mynerbroers sijnen kerk schuldigh drieëntwintigdusent stijens.⁴⁹

Die scoemakers sijnen schuldig iii duisent styens en xxv scijven ende die kalk daartoe nog gecoft xl dusend stijens⁵⁰

nog ... xx dusent ... voor 16 stuvers 1000

nog ... lx duysend styens

nog ... 1 duysent steyens

nog ... ccviii duisend

nog ... xx duysend

nog 52 duysend

nog 30 duysend anno [..ii] XCVII.

2600/1145

Kerkmeesteren

Item. Wij kerkmeesters hebben gecoft van Reyer Gemmerkz. wijftig hoet calx, voer elke hoet xix stuvers.

Item. ... gekoft van Comen Ght. die claxbarner⁵¹, seventig hoet calx, daer sullen wij of van elke hoet xviii stuvers gheve, mer dan sal wij hebben xviii voer elke hoet. Dese kalk wiert ontfangen en nog honderddrientwintig hoet calx.

nog: ii hoet calx.

1489 nog honderdentwintig hoed kalx.

nog xxvi hoet kalck.

nog v hoet.

nog vi hoet.

nog v hoet.

nog 1 hoet.

Ontfangen van Aernt van der Heijd drie roed roetstijen⁵²

⁴⁶ TG: dardalf = 2½ .

⁴⁷ TG: last = een inhoudsmaat.

⁴⁸ TG: ballichstijen = zandige kalksteen.

⁴⁹ Bruinvis: zie blz. 1159.

⁵⁰ Eikelenberg: Nota. Ik vinde nog heel veel posten die van levering van gebacken en gehouwen steen melden: maer soo duister en qualijk geschreven dat men daar uit niets kan aantekenen.

⁵¹ TG: claxbarner = kalkbrander = de persoon die kalk uit schelpen brandt.

en honderd voet ecstyen⁵³.

..... nog twee roed roetstijens ende honderden-
seventig voeten nortstijens⁵⁴.

Item .Wij sijn schuldig Harmen van Colen⁵⁵ derdalf
honderd voet bloksteen⁵⁶ van Bentem, dat honderd
voer xiiii rinse gulden xvii stuvers, toe betalen tot Pinxteren
anno LXXXVIII⁵⁷

..... Item. Op Jonghe Jan Crispijn Cuper huys ende
erve staende ende legghende op Luttic Outdorp dat
op nieuws bedijct en beplaet is ...
En stondt verder is betaalt dat
jaer van LXXXI⁵⁸

Item. Die scolasterije⁵⁹ verpacht om twalef
rinse guldens, x ponds groet vlaems stuck betaelt 't jaer LXXV.

Item. Die kerk is die orgelistmeester Ghert alle
jair schuldich van orghelen acht gulden.
Solvit⁶⁰ iiii gulden, solvit iiii gulden dat verschenen was tot mej anno XCI.
Nota. Dit loon was in 't jaer LXXXVI 4 rins gulden.

2601/1146

uit het Memoriaal

In desen manieren hierna gescreven, soe heeft Piet Zel
Simonsz., als kerkmeester van Alcmair ende Roel, als appelaer⁶¹,
gecoft van der kerkewegen van Alcmair teghen Herman
van Colen van Campen, vierdalfhonderd voet gotiersen⁶²
te leveren op sulken dage ende voirwairden als hierna
gescreven staen. In den eersten soe sal Hermen voirseit
leveren dit goetier van goeden Bentemer⁶³ ~~stin~~ stien
ende dat sal hij leveren op sijnen cost op die weght ende
dan sullen die kerkmeesters eenen sturen die dat goet
daer ontfangen sal. Voert soe sal dit gotier wesen
iii voet breed ende dat corste iiii ½ voet lanc, vierkant
ghereket ende als 't Harmen voirseid meten sal, soe sal

⁵² TG: roetstijen = gevelsteen.

⁵³ TG: ecstyen = hoeksteen.

⁵⁴ TG: nortstijen = hoeksteen.

⁵⁵ Bruinvis: te Kampen.

⁵⁶ TG: bloksteen = natuursteen in blokken.

⁵⁷ Eikelenberg: Nota. 't Gene hier onder de linie staat is gevonden uit een out zo geheten de Blaftaert van de kerk.

⁵⁸ Bruinvis: namelijk 1480.

⁵⁹ TG: scolasterije = kloosterschool.

⁶⁰ TG: solvit = betaald.

⁶¹ TG: appelaer = aannemer.

⁶² TG: vierdalfhonderd gotiersen = 350 goten.

⁶³ TG: Bentemer stien = steen uit Bentheim.

hij 't meten lanx doer strekkende en niet die breede.
 En wair 't dat Herman eenighen stien leverde die niet
 alsoe goed en wair als 't die best, die moeghen die
 kerkmeesters, of 't die sij dairtoe ordineeren⁶⁴ laten leggen
 ende niet ontfangen. Item. Elk stic⁶⁵ sal dic wesen
 eenen halven voet ende hij sal se moghen leveren ii an
 malkanderen, des sal hij se alsoe veel dicker maken
 dat men se voeren⁶⁶ mach, dat sij nogh een halven voet die
 blijve. Item. Desen stien sal Herman voirseit leveren
 mitten eersten water nae Sinte Michiel, dog soe sellen
 die kerkmeesters van Alcmair Herman voirseit betalen
 voer elc honderd voet voernoemd xxiii rins gulden stic,
 gerekent tot viertigh groet vlaems.
 Item. Dit geschiede in 't jaer Ons Heren dusendvier-
 honderd ende iiii en tachtich op meyavont.

In 't jaer XV^C en een op ten x^{en} dach in julio,
 soe hebben wij kerckmeesters vercoeft Floris Jacobsz.
 xxxv voet waeters die voet, voer ix stuvers een, een noert⁶⁷
 behoudelijk, dat daer voer die⁶⁸ xxxv voet voerseit sal bliven
 legghen viii tegen die xii voet die Jacob Florisz. laet leggen
 tot een straet En als dan dat water gemaect
 wesende soe sal Floris voorseit gehouden wessen laeten toe
 leggen alsoe breet an suyteijnde, tot een straet als 't
 voer Claes Hoem end Arijs Pietersz. doer endstraet is
 In 't selfde jaer soe heeft gecoeft nog Florys
Jacobsz. vii voet waters an die xxxv voet, die voet
 voor viii stuvers.

2

Item. Hein Hughen heeft gecoft xxv voet waters,
 in alre manieren van steghen en straten als
Floris Jacobsz. te betalen XV^C en II.

2602/1147

van kerkmeesteren

1

Item. Dirk Koemis heeft gecoft xxv voet an Floris
Jacobsz. en hi sal oick laeten legghen an
 dat suytend tot een straat alsoe veel als Floris Jacobsz.
 laet leggen

⁶⁴ TG: ordineeren = opdragen.

⁶⁵ TG: stic = stuk.

⁶⁶ TG: voeren = leveren.

⁶⁷ TG: noert = een oort.

⁶⁸ Croll: Deze 35 voeten waters hebben gelegd daer nu de noordzijde van 't Dronkenoord legt, beoosten aen de plaats daer nu een straet schijnt te leggen, dog welke weet ik niet, mogelijk de Sint Jacobstraet, Nieuwestraet of Sint Annastraet. ~~Van~~ Het erf bewesten deze straet is ~~verk~~ was na 1488 al verkogt aan Jacob Florisz.. Zie het 2^e vorige blad verzo, de laeste post.

Item. Wyllem Isbrantsz. Roethoeft heeft gecoeft an Wijllem Hughen⁶⁹ in alre manieren van steghen en straeten als Florijs Jacobsz.
Tamis Sybitsz. heeft gecoeft an Wyllem Ysbrantsz. op voorwaarde als boven.

Scypp Luyt xxv voet ... noert⁷⁰ an Tamys Sybit ut supra⁷¹.

Jan Dirksz. Yf heeft gecoft van Scipper Luyt of oestwaerts an alsoe vorde als op den dag van huyden bepaeld is behoudelick dat hi sal laeten legghen an die oestzijde xii voet voer een straet.

Claesoom Pietersz. heeft gecoft an Floris Jacobsz. en Dirck Comisz., strekkende oest en west van Floris en Dirk Comis erf⁷² tot an die sloet⁷³, die oest en west gescheert⁷⁴ is behoudelijck, dat die stede behouden sal an dat westend viii voet end dat oestend xii voet, end die sloet die gescheert is oest ende west sal een sloet bliven x jair lanck, en ten enden die x jair soe magh onse stede een straat van die sloot maken of een sloet laten bliven

Claesoom Scepmaeker heeft gecoft an die andere siid van die sloet, die oest en west ~~streckt~~ gaet, toe weten an die noirtsijde vijftig⁷⁵ voet strekkende west van die oude⁷⁶ erven oestwert tot an die Voirmeer, soe dat op dese sijt an dat oestend bepaelt is, behoudelick dat die stede an dat westende behouden sal viii voet ende dat oestende xii voet, elke voet suyen en noirt gemeten voor iiiii stuyvers, behoudelick dat hij die sloet oepen houden sal twee jair naedat alle die erven nort an al vercoft sijn te betalen XV^C II.

Item. Floris Jacobsz. heeft gecoft, in dat middel van dat kerkelant, dat men op dese tijt vercoeft, toe weten bij noerden an dat erf, dat Claesoem gecoft heeft, noirtwert tot an Fnidsersteeg, die voet voor ii½ stuyver, strekkende west tot oest an die Voirmeer, behoudelick

⁶⁹ Croll: Dit zal moeten zijn Hein Hughen.

⁷⁰ Croll: Dit zal moeten zijn noert dat is voert, immers niet noert maer oest an.

⁷¹ TG: ut supra = als boven.

⁷² Croll: Dit erf schijnt gelegen te hebben aan de zuidzijde van de hier genoemde sloot volgens de volgende post

⁷³ Croll: Van deze sloot schijnt naderhand ~~genoemt te worden Fnidserwater of straet. Zie 't volgende blad recto beneden~~ gemaakt te zijn de tegenwoordige Keiserstraet, die ~~volgens~~ anno 1565 nog een sloot was volgens mijn oude kaart van die tijd.

⁷⁴ TG: gescheert = beschoeid?

⁷⁵ Croll: Deze 50 voeten schijnen gelegen te hebben op de hoek bewesten de Sint Annastraet en beneden de Keiserstraet, zo volgens de vorige dan deze post, maer meest volgens de volgende post.

⁷⁶ Croll: Oude erven hieruit blijkt dat de Voormeer bewesten de Sint Annastraet, toen al tot land gemaakt was.

dat die stede behouden sal an dat westende viii voet tieghen die xii voet die dair van die andere sijd an comt end dat oestend sal bliven legghen, tot een straet xii voet, te betalen XV^C en II

2603/1148

Uit het memoriaal

Rycwaert Baertsz. heeft gecoft van onse kerke land van Gherijt Pieters.⁷⁷ [baert] en Baert Jannen landt, of toe meten oestwaerts an op 't noerdend, xlvii voet end op 't suijtend vi voet⁷⁸..... des soe sullen se op dat noert xiiii voet laten leggen tot een straat en an die west sal hi laten legghen viii voet tot een straet. Dairtegen sal Gherijt Pieters. en Baert Jan Coesen legghen xii voet tot die straet, soe is die straet xx voet wijt... en dit erf voirseide dat Ricwert gecoft heeft sal hi suitwerts an Fnidserstraet geliick onse gherecht Fnidserstraet geschoert heeft.

Reyn Scuijtmaker heeft gecoft van 't kerkelant west van Ricwert Baertsz. erf, of toe meten lxx voet oestwert⁷⁹ an des soe sal hi op dat noerdend laten leggen tot een straat xiiii voet ende hi sal dat erf houden suytwert an tot dat⁸⁰ die gherecht Fnidserstraet geschoert heeft.

Piet⁸¹ Jansz. Ettis op die Leet heeft geooft dat kerkelandt buten an Reijn Schutemaker, streckende an die meer, des soe sal hij op dat noerdend laten leggen tot een straat xiiii voet en an dat oestend xii voet ...

Anno XV^C ende XVI⁸² op ten vijfde dagh in november sijn vergaert die burgemeesteren mit die kerckmeesteren, ten huysen van Willem Ysbrandtsz. Roethoof, om te vercopen dat kerkelant. Ende hebben verklaert dese voirwaert, te weten dat sij om dat oesteijnde an die meer sullen bliven leggen xii voet en die sloet bij noerden an 't lant sel breet bliven xx voet ende van die husen an 't suyd tot die plating xix voet.

⁷⁷ Croll: Eenen Gerrit Pietersz. Hardinck ook Gerrit Hardinck word genoemt pagina 2597 en 2598, nu 1142 en 1143.

⁷⁸ Croll: Dit verkogte land schijnt gelegen te hebben bezuiden het water van 't Luttikoutdorp, benoerden 't Fnidzen en beoosten een straet.

⁷⁹ Croll: Dit land lag mede benoerden 't Fnidzen aen en beoosten het vorige.

⁸⁰ Croll: Dit zal moeten zijn dar.

⁸¹ Croll: Dit land beoosten het vorige, schijnt toen het oostelijkste, mede benoerden 't Fnidzen geweest te hebben.

⁸² Eikelenberg: XV^C XVI of XV^C VI want in 't oorspronkelijk scheen eerst niet wel geschreven en van XVI, VI gemaakt te zijn, 't welk ook uit de naastvolgende bladzijden scheen te blijken XV^C VI te moeten wesen.

Vervolgens wierd verkogt van 't west na 't
oesten ... xxii voet
nog liiii voet
nog xxii voet
nog xxii voet alle aan malkander volgende
en beginnende van 't osendrop van Jan Ymes huys⁸³
vervolgens nog xxii voet.

Dirk

2694/1149

Van kerkmeesteren

Dirck Pieters. Huker heeft gecoft 't sevende ende dat
aghtste erf⁸⁴, er en is geleverd lxi voet, maer
hi sel niet meer betalen dan xlix voet, en dese lever-
inge is geschiet an 't suydend en van dese voirseide
leste twee erven hout die stede xii voet an t'
oesteijnde of, welke xii voet Dirck Huker voirseide
sel sculdich wesen t' onderhouden op sinen kost.
Des sel hij weder hebben die opslach van vremde
luden op redelicheit en is 't dat hem scade van
onhoessche anzeijlen van scepen gesciet, dat sel
gebetert worden na verklaringe van burgermeesters.

En ~~daer~~ is oec metinge geschiet an 't noerd-
eynd en is gemeten dattet lang is lxxvii voet
tot die stede behoeff.

[~~Hier scheen xxxxx~~
~~xxxx vervolgens~~
~~xxxxxxxxx~~]

B

3. dat darde erf oest na die meer
sulx dat de eersten werden overgeslagen. Verders
4. dat vierde erf oestwaert na die meer
5. dat vifte an dese nog bet oestwaert
6. seste oestwaert
7. sevende
8. agtste oestwaert

⁸³ Croll: Al dit verkogte land schijnd gelegen te hebben ~~tussen~~ toen aen de meer tusschen het Dronkenoort en de tegenwoordige Keizerstraet, ~~toen nog~~ die ~~vol~~ anno 1565 volgens mijn kaert van die tijt nog een sloot was.

⁸⁴ Croll: Van het land dat anno 1506 ~~ver~~ volgens 't vorige blad verso verkogt wierd, schijnt dit 7^e en 8^e erf ~~schijn~~ [~~xxx~~] ~~toen~~ het oostelijkste geweest te hebben van alle het land tusschen het Dronkenoort en de Keizerstraet, anno 1565 nog een sloot zijnde.

Nog hout die kerk te vercopen drie erven nog oestwaert, elke erf lanck en breet als boven⁸⁵ en soe blijft nog an die meer xii voet tot die stee behoef, behalven dat aflant⁸⁶.

9.10. en 11. Dese drie erven heeft Brantgen Heinis gecoft, de voet voer xxii stuvers

In⁸⁷ deser manieren soe sijn vergaderdt die kerkmeesteren van Alcmair ten huise van Ysbrant die boce⁸⁸ ende hebben aldaer vercoft dat kerckelant te weten agt erven, elke erf groet wesende xxi voet breet ende lanck wesende honderdendeelf voeten. Daerof gaen sal die streeet voer haer erven gelijk haer ander buuren, ende after streckende tot Fnidserwater ofte straat toecomende van welke erven dat gecoft heeft⁸⁹.

1. In den eersten Pieter Thilp die scipbreker⁹⁰, wonende op dat endt van die Appelmarkt van sijn huising of oest-an sesentwintig voet...

2. Nog oestwaerts volgende het tweede erf, voorts het derde erf, 't welk boven neffens B is gemelt, en dus in verkeerde orde ook in 't oorspronkelijk memoriaal stont geschreven.

2605/1150

Uit het memoriaal

Item. Dit is van die reijs **hases** Symon Pieter Herns., tijen stuvers van car tot Harlem toe en iii stuvers van meltijt, ende nog iiii stuvers twijcken Harlem en Leyden.

Item. Myt Wouter van Reghenen doet, gherekent alle dinck ofgeslagen, bliven wi schuldich net tijen pont groet flaems van die cruijsspylaern

Wij kerkmeesters hebben Roel besteet vijftigh of sestig voet vesteryers die te houwen, die voet om v stuvers.

⁸⁵ Eikelenberg: xx voet.

⁸⁶ TG: aflant of aslant?

⁸⁷ Eikelenberg: Dit schijnt geweest te hebben in 't jaar 1506, soo uit de volgende bladzijden schijnt te blijken. Dog de betaling soude eerst gedaan worden 1520.

⁸⁸ TG: boce is een beroep of naam?

⁸⁹ Croll: Deze elf erven schijnen anno 1506 gelegen te hebben tusschen het water van 't Luttikoudorp en het Agterfnidzen, ~~in gelegen te hebben~~ toen nog Fnidserwater of -traet genoemd.

⁹⁰ TG: scipbreker = sloopssloper.

Item. Wij hebben Roel die styenhouder iii rinse guldens op rekenynck van dat houden van veysterier.

Item. Die Roemeyngylde sijnen sculdich die styen en callick van hoer houter...⁹¹

Item. Sinte Jacopgyld is schldich die stijen en callick van hoer houter.

Item. Heylge Crusgyld synen sculdich die stijen en ut supra.

Item. Sijnte Hubertoutaer gheven iii rins guldens en iiii stuvers en vi stuvers.

Item. Sinte Cornelisgyld syn schuldich stijen en calck van dat houter en drie of vier bladen wageschot⁹² ende die spikeren⁹³.

Item. Die Basteaen sijn sculdich ~~van~~ ix rins guldens van dat kapel te wolven.

Item. Die gyldebroeders van Synte Gangeloeff syn schldich ix rins guldens van die woelfyng van dat kapel.

Item. Die kerkmeesters hebben geconsentyert⁹⁴ die scipluydghilde hoer outtaer toe setten in dat suyer kruyswerk an die kleynne pilaern, des soe sullen sij gheven ende laten maken een glas aefter in die ghevel in die suyderhoeck, gedaen XIII^C LXXXI

Item. Onser Liever Vrouwenouttaer sal staen an grote suyder pylaern ende daer sal dat gild voer gheven over die noerd doer dat men gaet tot die Mynerbroers.

Item. Die stienhouwers sullen winnen after Heiliger Mis vijf groet en dat sal duere vant die eersten dagh in die maert.

Item. Die houtsagaers sellen hebben van dat waghenscoet te snijden van sned⁹⁵, drie duuts

⁹¹ Croll: Nota. Op deze bladzijde schijnen ~~worden~~ 9 gilden zo genoemd als gemeent te worden. Daerenboven vinde ik nog genoemd Sinte Joestenghild anno 1470 en 1485 in de Blaffert der Kerk, pagina 23 en 95.

⁹² TG: wageschot = eikenhouten planken.

⁹³ Eikelenberg: Ik vinde in zeeker declaratis van kosten wegen een regtsvordering gedaan dat er is geweest seeckere vicarije gefundeert in de parochiekerke van Alcaer op 't Heylig Cruijsouttaer.

⁹⁴ TG: geconsentyert = toestemming gegeven.

⁹⁵ TG: sned = snede.

2606/1151

van kerkmeesteren

1484. Mijens dye snyer heeft gecoft een half erf op die Conincwechs..

1492. Dirk Voet op oestend van Fydsen heeft ons en den armen huissitten ende dat Heijlighe Geesthuis ghegeven in sijn testament dat halve huis mit den erve daer hi uut gestorven is⁹⁶

Pieter Garbrantsz. van Huijswaerd
 Jan op 't Cruswerc
 Claes Willem Olbrantsz. op die Mijend
 Katrijn Jan Lubbes dochter op Dronckenoert
 Gherbrich Jacob Vrericksz. heeft op 't Nuweland

Item. Maertgen Gheriit Dircksz. heeft die kerk een huis ghegeven op die Lutke Nuwesloet

Item. Hein die wever op 't Nielant ii stuvers van clockgeldt.
 Item. Jonge Dirc op dat Nyelandt heeft geckoft een huis op dat Nielant anno XCIII.

Item Jacob Claesz. op de Myent

Item. Die appelmaet⁹⁷ verhuert in deser manieren:
 In den eersten sal men gheven van elke ton oefts appelen, peren, oyen, raepen van elke ton een doit, van een half ende verndel vaatsen⁹⁸ een penninck ende waer dat saike dat yemant oeft op solders ofte in huysen deede onghemeten, sal effenwel gehouden wesen van elke ton i doit te geven, ende wair dat yemant een persoen twe kinnetgh⁹⁹ leverde, sal gheven een penninck.

Item. Van crijt en houtkolen sal men van elke ton een penninck gheven. Ghedaen den derden in septembry anno XIII^C en XCIII.

Item. Dese appelmaet heeft gehuert Aernt die Wilde

Item. Pouwels Jacobsz., burgemeyster, heeft ghegeven toe hulp ter tymmerinck een laech erf op 't Nuwelant etc.

Item. Ontfanghen van Heijrik Tweijt driehonderd-enseventijch voet steens. Op den x. dag in dessembry

⁹⁶ Croll: Aen die arme huysitten was anno 1470 al gelegateert 2 rins guldens sjaers uit de renten van een stuk lants in Berghermeer, gheheten dat twijlant. Zie Blaffert der kerk, pagina 23 en 95.

⁹⁷ Eikelenberg: De appelmaet wiert anno 1509 verhuurt voor ii rins guldens. TG: appelmaet = instrument om fruit te wegen.

⁹⁸ TG: vaatsen = een inhoudsmaat.

⁹⁹ TG: kinnetgh = inhoudsmaat.

nog tweehonderdentwee voet Bentemer steen, dat honderd viii enkele guldens min 1 ort

Item. Jan Pietersz. die steenhouwer heeft anghenomen alle dese posten te houden, stuc voer 15 stuver en een doeyt.

Item. Catrijn Taems., die houtcoepers weduy op die Voerdam, heeft onse kerk ghegeven achtien rins ghulden XIII^C XLV.

Item. Jacob Jacobsz. bij die Vriesepoert ghecoft een balck den dach na Sinte Pouwelsdag anno XCV.

2607/1152

uit het Memoriaal

Item. Jan Pietersz. die steenhouwer heeft aanghenomen te houwen dat goettyer ende die wellichs, in een gerekent, die voet voer ii stuyvers myn een doyt. Item. Noch sal hy houden die dachlist **mtsz** die voet voer ii stuver myn een doyt.

Item. Jan Snyer buten de Westerpoert¹⁰⁰ myt alle die clockken beluit, sech vi stuver

Item. Pieter Crabbe tot Mechlen gesonden in behoef van meester Matheeus Kellermans op vier roeden roedsteens, die hij ons leveren sal in den eersten xii rins gulden

Item. Loeper Geliisz. heeft anghenomen die dackspikeren te maken, dat honderd voir i½ stuver en drie penninck

Item. Jan Pietersz. heeft aenghenomen dat ront van de spiegelhel, die voet voir i½ stuver en de vier casinen¹⁰¹ van de wendelsteen mit de dacklysten, de voet voer een vlaems, en dat harnissen¹⁰² in de spiegelhel, geheel voir vier rins gulden en i ort

Item. Pieter Jansz., tymerman, heeft anghenoemen 't waghenscot toe bereden, elck honderd dat men mest en groift iii rins gulden ende iii stuver ende dat men stryckt, sal wesen ii rins gulden en iii stuver.

Item. Piet Jansz. Claes Jansz. heeft die kerk a ghenomen toe decken, na uutwiisinghe onser cedel¹⁰³ die dairof gemaickt

¹⁰⁰ Croll: Waerschijnlijk naderhand genoemt de Geesterpoort.

¹⁰¹ TG: casinenvan de wendelsteen = kozijn van de wenteltrap.

¹⁰² Eikelenberg: Harnis. TG: harnis = traliewerk.

is voir xxx rins gulden ende 1 ort. Obiit XIII^C XCVI.

Item.¹⁰⁴ Arnt die Wilde heeft ghehuert die appelmaet nae oude costume een jair lanck voir viif rins gulden en tast se an op Onser Liever Vrouwendach anno XCV.

Item. Jan Pietersz. ende Jan Goelik hebben anghenomen die harnissen en die posten in de ses glasveijnsteren, elk glasveynster voir xxviii stuver, des sellen se die spiegel binnen setten.

Item. Wij hebben anghenoemen Jacob van Campen ses jair lanck onse clocken toe beyeren alle hoechtijden, Onser Liever Vrouwen, Alra Heylighen, alle apostelen met, ende daeghen jairsdach, dertiende dach, alle donredachavots. Dat lof alle ghilden wanneer 't hoer feest van gilden is en oick tot wat tyden dats miraculen van 't Heylige Bloet openbaert wordt, en bysonder meydach en den met Heijlig Sacrament en Asserceonsdach ende - avots ende alle donredach, Heylich Sacramentsmisse, sjaers voir seven rinse gulden, des sal hi van elke ghilde, als hi haer beyert, ontfangen ii ½ stavers en dat tot cortinghe van dese seven rinse gulden en

2608/1153

Van Kerkmeesteren

ende wat dat ghegheven wort van Heijlich Sacramentsghilde ofte van den rentmeester Claas Corf om te beyeren van die donredachsmisse en dat lof sal al mede betalinghe siin van die seven rinse gulden. Dese hier is ~~ingehouden~~ ingegaen op kersavont anno XIII^C en XCV. Zie A.

Pieter Claesz. op die Afterdam heeft gehuert die appelmaet

A Item. Jacob van Campen die beijerman is anghenomen mit een nije vorwert dat hi sjaers sal hebben vijf rinse gulden ende wat hi dan van die ghilden en anderen crijcht, sal hi self hebben, ende dit sal dueren soe menighe jair als hi eerst gehuurt was dese huer ghaet in op jaersdach, anno [~~X.H~~] XCVII.

Item. Voir Wouter Cups. op de Vriese marckt is ghevonden een Lisbons postelaat¹⁰⁵

Item. Coemen Willem op de hoick van Sinte Nicolaes-

¹⁰³ TG: cedel = bewijsstuk.

¹⁰⁴ Eikelenberg: anno 1495.

¹⁰⁵ TG: Lisbons postelaat = gouden munt.

wijncoep xvi stuvers ende die boed die hem haelde x stuvers.

Item. Nogh vier pijlaeren mit haer boeghen gecoft van den selfden meester Maerten voors., in alre manieren als deze laetst gecoft sijn, en die sal hi leveren binnen drie weken nae Paesken [xxx] toe Berghen, als men schrijft anno XV^C en een.

Item. Ghecoft van Jan die vleyshouwer van Mechelen vier roeden guede ghemeyne roedsteen ende driehonderd voeten egsteen van goede Dijgumse steen, toe leveren bynnen de stede vrijheijt van Alcmaer twisken dese tijt ende vastenavont of groete vastenavont naestcoemende, elke roed voir sestien rins gulden, elke voet egsteen voir een braspenninck¹⁰⁷ ende een doit. Des soe hebben wij verleyt van wijncoep xx stuver die wij hem corten sellen. Ghedaen tot Mechlen anno XIII^C XCVII den vierden dach in octobry.

Item. Jan Stienhouwer, onse poirter, heeft aenghenomen toe houwen tghewench oft dat ~~veynsterier~~ veynsterier van die glaesen van die uitlaet van die suytzijd van dat koer, die voet voir een stoter een doit myn, nogh heeft hi aenghenomen toe houwen aght raesementen an die selfde sijd voirs. elke voet van die ogiven¹⁰⁸ van die rasementen voir twee wilhelmussen¹⁰⁹. Nogh heeft hi aenghenomen toe houwen die suiddoer ende dat portaeldoer die voet voer een braspenninck, des hebben wij verleijt van wijncoep die wij hem corten sellen xx stuuvers. Ghedaen anno XCVII den derden dach in novembrij.

Item. Gecoft van Maerten van Apenen van Santen een c voeten waterlijsten en een c voeten voetlysten, 1 voet voir ix doits, toe leveren bynnen de vrijheit van Alcmaer twisken dese tijt en groete vastenavont mit die roetsteen van Jan die vleyshouwer ghedaen tot Andwerpen den laatsten dach van septembrij anno XIII^C XCVII.

2610/1155

Van Kerkmeesteren

Item. Luyt Jansz, die vleyshouwer heeft ghecoft twee scapen een grau weertgen ende een wyt oeytgen, tesamen voer xv stuvers.

¹⁰⁷ TG: braspenninck = een geldstuk.

¹⁰⁸ TG: ogive = boog.

¹⁰⁹ TG: wilhelmus = munt.

Item. Die memorijmeesters als heer Pieter Simonsz. en heer Arian appeleerder, hebben vercoft Albert die backker een huis op den hoick van die Hoehstraet dat Aliit van Toernborch plach toe te behoeren XCVIII ...

Item. Roemer die clocksteller, die heeft die kerk dat voerwerck dat in die kerck hanckt ghelut. Dat stelt hi en houtet gaende sjaers om xxiiii stuvers. Van dese xxiiii stuvers pleech heer Willem Jacob ii ½ stuver toe hulp toe gheven dit jair in en uit op Alreheylghendach ges. op Alrezielendach anno XCVIII.

Item. Op den kersavondt anno XCVIII Jan Stienhouwer besteet toe houwen die halve cruyspilaren boeven die cappetelen, die voet voir x stuver ende 't gheweng van die blinde glasen die voet voir ii stuver en i qrt. en die middelposten van die blinden¹¹⁰ die voet voer een braspenninck.

Item. Dirck, Jan Harman Snijer swagher, heeft ghecoft die kercken calveren die dit jaer vallen het stuck voir xi daijts¹¹¹.

Item. Pieter Simon Naeghels heeft een koe voir vijf rinse gulden en ii½ .

Item. Jan Pieter Stienhouwer heeft van ons aenghenomen toe houwen op die paisckavont anno XV^C, die bollen van dat kleijne pijlaer dat in die crimp staet mit sijn basementknopen de voet een stuver. Item. 't Ghewench van die glaesvensteren mit sijn boghen de voet voir ii stuvers en iii doyt. Item. Twie schoeten van die twee glaesvensteren mit die posten ende mit die harnissen en 't harnis van die spiegel tsamen voir xvi rinse guldens. Des soe sollen wy of-trekken voir elke post dat dair gehouwen is drie groit.

Item. 't Ghewench van de blinde glaesen mit den oerspronghen van die borstwerinck de voet drie blancken.

Item. Die middelposten van de blinde glaesen mit de oersprongen van die borstweringen mit die lijsten onder die blinde glasen, de voet een braspenninck.

Item. Die formeretsen, de voet een halve stuver.

Item. Meester Anthonijs besteet een sacraments-

¹¹⁰ Eikelenberg: mit de lijsten over de blinden.

¹¹¹ Eikelenberg: Nota: in 't jaar 1500 wierden ze 't stuk om drie groot verkogt en XV^C en III 't stuk voor een stuiver en een penning.

huysken te maken na 't patroen dat hi daerof ghegeven heeft na uutwysinge dat caeltgen dat hi ons ghegeven heeft.
2611/1156

Uyt het Memoriaal

Item. Jan Ariisz. onse appll¹¹² heeft aenghenomen houwen die raysementen die an die noirtside van die koer staen sellen op die pijlaerns elke voet ogijfs dairof voir een braspenninck en 1 doit ende 't vervolgh van die halve cruispilaren de voet x stuver, die bollen over die pilaren die voet een stuver. Die vier sceyeboeghen die voet voir 1½ stuver idem die x spieghels dat stuck voir iij stuver en die scoeten onder die blinde glasen die voet voer blank die doet in die pijlarn die voet voir ii stuver en die drie harnesen mit die posten in die glaesveijnsteren an die noirtsijde van die uutlaet van de koer samen voir xvi½ rinse gulden. Solvit xx stuver ende **betaald** sijn wedden van 't jair XV^C en XV^C en een.

..... een langhe Jan Smit was de maker van 't ijserwerk van de kerk, soo ik bevinde 1501¹¹³.

Item. Pieter Heinrichsz., onse tymmerman schort nog van hairluy loen van tymeren datse ghetymmert hebben, drie rinse gulden, des soe sal hi noch maken an die noirtsyd gelykt an die suyd gemaict is, des soe sal nog maken dat ballinckhuys ende dat klockhuis.

Item. Claes ende Claesz., leijdeckers, hebben anghenomen die noirtsijde van die uutlaet van 't koer te decken, die roed van dat koerdack voir xiii stuyvers en die roed van luyksdak voer vi½ stuver.

Item. Pieter Gheritsz., schilder tot Haerlem sal ons maken twee vanen. Dairop hebben wij hem ghegeven laken en gout om toe coepen, xxx stuver.

Item. Meester Maerten Gheertsz. van Affelghem heeft onse kerk ghelevert anno XV^C en twee, in die pinxtermarkt tot Andwerpen steen tot vier pijlaerns ende steen steen omme vijf boeghen te slaen ...

Item. Anthoniis Kellermans¹¹⁴ die jonghe, heeft ons vercoft die waterlijsten die om dat kruyswerck gaen sellen ende boven an die glaezen nae bewijs van dat bort dat sijn vader onse meester dairop gemaect heeft, die voet

¹¹² Eikelenberg: Dit was niet leesbaar, maar op een andere plaats bleek dat men hier moest lezen appelleerder, zie folio.

¹¹³ Bruinvis: Hij woonde in 1519 op 't Ritsevoort.

¹¹⁴ Eikelenberg: Of Kelermans.

voir twee wilhelm stuuvers.

Item. Ghecoft van Jan Terwaert tot Andwerpen
twee scip roedsteen van maeten gelijk of beter dan hi ons
ghelevert heeft¹¹⁵, dat een scip sal hi leveren voir half vasten
ende dat ander scip een maend of ses weken dairnae, die
roed voir xvi½ rins gulden ende in elk scip sal hi leveren drie
of vierdalfhonderd voet egsteen, die voet voir ix doits ...
.... ghedaen op den vii^{en} dach in octobrii anno XV^C en twee.
Door dese Terwaert wierd geleverd in de pinxtermarkt
anno XV^C en drie, xix voet roedsteen en xl voet egsteenen.

2612/1157

van kerkmeesteren

..... vercoft een camer mit sijn erve staende
en leghende bynnen die vrijheijt van Alcmair in die oude
Beghijnestraet tieghen die oude Beghijnepoirt over
.... voir lxii rins guldens, xx stuuvers voir de rins gulden ...

Item. Anthoniis Janszn., die waert in die Vriese toe Swol,
heeft onse kerk gheleverdt in 't beghinsel van december
anno XV^C en twee, seshonderd en v voet Bentemer steen.
Nog gheleverdt iiiic en xx½ voet Bentemer steen
Nog paesmarct, anno XV^C en vier, iiic en xv voet Bentemer steen.

Item. Jan Ariisz., onse appelleerder, aenghenomen
onse appelleerder toe sijn ende sijn voirwaerden verclaert
op Sinte Lucienavont anno XV^C en twee, soe is 't dat hi alle
jair sal hebben omme den dienst die hi daeghelix onse
kerck doen sal een tabbert of drie rinse guldens dair-
voir. Ende soemerdaichs, als hi matselt, sal hi alle
daeghe hebben v½ stuuvers ende, als hi steenhout sal hi alle
daghen hebben iiiii stuuvers ende die wijnterdaeghen sal hi
hebben iii stuuvers daeghs.

Item. Jan Ariisz., onse appelleerder, heeft aenghenomen
toe houwen op St. Lucienavont anno XV^C en twee alle 't gheen
dat wij dese toekomende somer behoeven sellen, toe weten
't ghwench¹¹⁶ van dat glasveijnster in 't cruijswerck, die voet
voer vii stuuvers en 't ghewengh¹¹⁷ van die blinde glaesen, die voet
voir drie vlaems ende die middelposten van die blinde
glaesen, elk mit sijn oersprong van die borstwerinck, die
voet voir een braspeninck en die ronde wellen¹¹⁸ mit sijn base-
menten, de voet voer een stuver en die slxten¹¹⁹ in die

¹¹⁵ Bruinvis: 1502.

¹¹⁶ Eikelenberg: de boogkromte.

¹¹⁷ Eikelenberg: de boogkromte.

¹¹⁸ TG: ronde wellen = zware balk.

blinden een vlaems en x spiegelgens, elc stuc iiii stivers.
Nog vi cappeteelen ~~binnen~~ omme die standvinken¹²⁰ van die binden op toe staen, stuc viii stivers.

Item. Jacob Jansz., sloetmaker toe Haerlem, heeft aenghenomen die tralijdoeren toe maken van 't sacramentshuys, tot achten toe, alsoe goet als men twisken dit en xxv mijlen omgancks vint, samens voir honderd rins gulden.

Item. Jan Ariisz., onse appelleerder, heeft anghenomen te houwen op den xx^{sten} dach novembrij anno XV^C drie die stuc van die cappelten die onder die balken legghen voir x stivers die voet, van die ronde bollen die daironder staen sellen voir i stiver, die middelposten van suijder en noirder kruiswercks glasveijnster, die voet voir viii stivers ~~die blinden veijnsteren~~ en een oirt. Die sijdveinsterier van dit selfde glas, die voet voir vij stivers, die blinde veinsterier, de voet voir ii stivers en i ort, die blinde middelposten, die voet voor i½ stiver.

2613/1158

Uit het memoriaal

Item. Gecoft van Wouter Brouwer van Loenen¹²¹ viii duser yser op een maet van dict en van breet ghesmeet, elk honderd voir xxv stiver te leveren tot Andwerpen

Item. Jan Pietersz. Steenhouwer heeft anghenomen te houwen xix. dach van februario anno XV^C IIII twee halffer cruyspilaernen, die voet voir x stivers.
Nog dat noerder cruyswerc groete glas dat veijnsterier daerin, die voet voir v stivers ende die middelpost van 't selve glas oeck die voet v stivers ende xiiii of xv glaese boven over dat cruyswerc gaende dat veijsterier van dien, die voet iii halffe vierysers¹²², den middelpost van der selve glaesen, die voet een vyerysser, en die kneght sal hebben 's daechs ii stivers iii doits.

Item.¹²³ Ontfangen van Anthoniis Jansz. van Swol op den xxvii. dach in maert anno XV^C en vijf iiii^c en xciii voet Benthemer steen.
Nog ontfangen op ten eersten dach in april iiii^c en

¹¹⁹ Eikelenberg: of sloten.

¹²⁰ TG: standvink = brede balk, recht opstaand.

¹²¹ Bruinvis: Leuven.

¹²² TG: vieryser = kleine zilvermunt.

¹²³ Eikelenberg: 1505.

xlviij voet Bentemer steen
 nog ontfangen twe scepen steens op ten xviiij^{sten}
 dach in april nog ... agthonderd en xxiiij voet
 Bentemer steen op ten sevenden dach in meij.

Item. Ontfangen op ten xi^{sten} dach in april van
 Jan Tarwerts weduy vier roedt min anderhalf voet
 arduyn¹²⁴ nog tweehonderd en xli voedt eksteen,
 ... nog op ten xvii^{sten} dach in junio vier ~~voet roede~~ roeden ruedt-
 steen en hunderd voeten ecksteen ...

Item. Van Pieter die Prins ontfangen tweehonderdt
 voet gotiers en xliii voet

Screvel¹²⁵ Dirxz., Dirk Dovenz., Jan Jansz. en Dirk
 Allertsz., die kerckmeesteren wierden op den eersten dach
 in februario XV^C en ses zeggen:

Wij hebben besteeet Jan Woutersz. of Jan Hubertsz.
 van Swol te houwen alle die cleijne posten die wij sullen
 besigtighen in dat cruuswerck deergaens, behalven die
 grote posten in die twee veijnstern. Van die twee grote
 posten in cruuswerck sullen wij gheven van elke post
 xii stuvers en van die cleijne posten in dat cruuswerck alsoe
 wel in 't grote veynsterijers als in die cleijne veynsterijers,
 van elke post iii½ stuver en Jan voirs. sal howen van sijn
 eyghen steen, ende hij sal se ons leveren twisken dit ende
 Sinte Michiel naestcomende tot Alcmaer, op sijnen cost
 wel reijn gehouwen na die borden die wij hem daerof
 gheleverdt hebben.

Uit handen van de thresoriers van 't jaar 1503
 ontfingen kerckmeesteren anderhalfhonderd rins gulden, die
 onse stede die kerke geconsenteert had tot hulp der tijmering.

2614/1159

van kerckmeesteren

Ik bevinde dat Klaas Korf, de rentmeester, dik-
 maals geldt aan de kerk leende.
 Dat ook geduurende den tijt van de kerkbouw¹²⁶
 menigvuldighe giften, soo bij de levende handt als
 door uysterste willen, aan de kerk wierden gedaan.
 En dat ook veele giften en makingen, maar
 in minder getal dan aan de kerk, tot het maken van

¹²⁴ TG: arduyn = blauwachtig grijze kalksteen.

¹²⁵ Eikelenberg: 1506.

¹²⁶ Eikelenberg: Bijvoeging De kerckmeesteren hadden, ook om gelt te bekomen, veele lijfrenten verkoft, gelijk mij ook breedlijck gebleken is in 't memoriaal van kerckmeesteren in quarto, berustend bij stads oude stukken.

een sacramenthuijsken wierden gegeven.

Het bleek ook in dit boek dat buiten de Geesterpoort veele wooningen stonden, zoo ik agte op de buurt die bij de vergroo-ting der stadt in de wallen besloten wierd en Over de Geest werd geheeten.

Insgelijx werden vele personen genoemd, wonende op de Quaekelbreg. Waeruit ik besluyt dat de buurten tusschen den dijk en de voornoemde brugh in 't geheel de Quakelbreg wierd genoemd, ten ware aldaar bij de vesten langs de buurt alzoohad geheeten.

Voor 't jaer 1500 was tot Alkmaar bekend een smit Dirck Mikker, en wat daarna Guurt Mikkers.

In dezelfde tijt doe de kerk gemaekt wierd, scheenen ook de Minnebroeders te bouwen, want ik bevande dat ze dikmaels steen en kalk van de kerk leenden of overnamen, zelfs eens 50.200 steens in den jare 1484.

=====

127

Uit de parkemete brief zelf.¹²⁸

In Nomini Domini. Amen. Cond ende kennelyc sij allen den-
gheen die desen brieff sullen sien of horen lesen hoe dat
ic, heer Gherijt van Bergen, ende heer Jacob Mathijsz.,
priester, ende ik, Dieuwer, moeder ministers der susteren
ende **Duets** des hoves van Sinte Marie, wonende tot
Alcmayr op die Hoeghstraet, van der derde oerde
der penitentie van Sinte Franciscus gheheten bi
consente des ghemene convents tot salicheit onser
sielen ende allen denghenen die ons goet gedaen
hebben en noch doen sullen ende oec die hoer aelmissen
hiertoe gegeven hebben ende noch geven sullen,
ordineren en stichten een ewich officium in onse
capellen ter eeren Goeds, siner ghebenedider¹²⁹ moeder
en der elfdusent maechden op Onser Liever Vrouwen
outaer. Ende hiertoe gheven wij en assigneren dese
nabescreven goeden in 't jaar ons Heren dusent vierhonderdvijfenvijftig,
op Sinte Anthonius martirdach.

¹²⁷ Bruinvis: Begint klooster.

¹²⁸ Croll: Zie een geheel copie der fundatiebrief waeruit het hier nevensstaende geextraheert is P. Simon Eikelenberg Verzameling, pagina 4352.

Bruinvis: Zie boek D, pagina 1177.

¹²⁹ TG: ghebenedider = gezegend.

2646/1193

*Uit de aantekeningen van
de heer Adriaan Westphaling*¹³⁰

Den inhoud van 't groote glas in 't
noorder kruijs van de Alkmaarse Lourenskerk
was dese 1688 nog meest sienbaert¹³¹.
Het bovenste deel behelsde de historie
van Sint Mathijs en Sint Laurens en ook de martelerie
op den rooster, levensgrootte, door kerkmeesteren
uit offergeldt. Daaronder kaijser Carel
de V met sijn seven keurvorsten, in 't groot met haar
wapenrokken en wapenen elk daeronder. De geeste-
lijken in haer habijt, daaronder Sint Mathijs, Sint Lau-
rens, Sint Benedictus en Sint Clara, de ciborie¹³² en hostie
nog heel in haer hand, levensgrootte En
weersijts Claas Dirksz. Albout, alias Korf
met sijn vrouw op de knien voor een scabel¹³³ leggen-
de, met bonte tabbaerden, beijde costelijk, aen
elk haar sijde elks wapen, hij 12 witte lampen op
blauw en hebben dit selver bij haar
leven doen bekostigen¹³⁴.

Hieronder (zag men) haar soon, en drie
swagers met haar vrouwen, ook op roo fluweele
kussens knielende, blootshoof, met gevouwen handen,
onder haar elk sijn wapen, schoon nu uitgesmeten,
dat den schrijver segt te weten door andere brieven.
De swagers waren Pijnsen van Dort, voerende tot
wapen drie gele balken op S¹³⁵ raetsheer Bronchorst,
heer van Schoten een leeuw, raetheer De Jong in
Den Hage¹³⁶, balk van groen en wit geschakeert
op een blau velt, alii¹³⁷ wit.

1564. Waren den 13. september op Heilige Kruys-
avont in 't stathuys vergaert de gildebreders van
Ons Lieve Vrouw¹³⁸, alias Papengilt, en hadden een fraye

¹³⁰ Croll: Dat deze Adriaen Westphalen noch schreef ~~blijkt hier pag.~~ anno 1694 blijkt hier pagina 2650, nu 1197 en 2659, nu 1206.

¹³¹ Eikelenberg: Nota. In dese uiterksels heb ik niet dezelve order gehouden dan de heer Westfaling, die seer verward was.

¹³² TG: ciborie = kelkvormig vat.

¹³³ TG: scabel = voetbank.

¹³⁴ Eikelenberg: Nota. Dat ze dit hebben bekostigt, heb ik eensdeels in een rekening daarvan sijnde gesien, gelyk ik elders hebbe aangetekent. S.E.

¹³⁵ TG: Verwijst naar in de marge getekende wapen. S kan zijn zilver.

¹³⁶ TG: In de marge staat het getekende wapen.

¹³⁷ TG: alii = anders.

maaltijt¹³⁹. Dit gildt besat vele landerijen ...

Beschrijving van de Sint Lourens-kerk tot Alkmaar.

In deze kerk bevinde geweest te zijn, naar een pastoor,

Zijn capellaen in B¹⁴⁰. Mariacapel van Sint Jansheeren, gestigt uit collecten, legaten en vercofte landerijen haer bij de graven en anderen gegeven.

3. Curatus of vicepastoor

4. Vicecuratus, die de drie principale altaren op son-
dagen en hooge feestdagen mis voorlasen.

nog

2647/1194

Uit de aantekeningen van

Nog vind bijkans soo veel bysondere capellanen en priesters als daer capellen en altaren gestaen hebben, ten minsten wel 18, behalven de paters enz. der kloosters vinde nog 4 biddende ordens geweest te sijn, met nog een convent van Preekheeren¹⁴¹.

Copie Copie

Wij burgemeesteren enz. der stede Alcmaer als Screvel Dirxz., Barthout Gerritsz. en Snel Claesz., Dirk Doeven (van Riedwijk), Nanne Beijersz., Dirk Allairtsz. en Jan Jansz., op dese tijt kerkmeesteren binnen deser stede, doen bekent dat wij om redenen daertoe porrende, en bijzonder omdat Dirk Sijmonsz. About Claes Corfs soone ons gegunt heeft gehad te mogen breeken een eijnde van sijn muer van sijnen cruijttuijn voer aen sijn huijs, staende aen de noortsijde van die parochiekerke voors. Daervan wij eenen deurganck hebben doen maken op sijn

¹³⁸ Croll: Te Haerlem is mede een Onzer Lieve Vrouwengilde geweest van geleerde of vermaerde luiden, zie daerover fraaij Oudheden van Kennemerland. 1ste deel, pagina 291-300.

¹³⁹ Eikelenberg: En dese maaltijt duurde veeltijt 5 dagen, hadden 1564 wel 310 gulden incomsten, een deken, drie raats, 1 bode wiens orignele namen en ordinantien ik heb in 4 ... zegt A. Westfaling.

¹⁴⁰ TG: B. Maria = waarschijnlijk Beata Maria.

¹⁴¹ Croll: Zie de instelling van eenige geestelijke ordens bij Luissius woordenboek als onder anderen op 't woord Sint Fransois, pagina 126.

Idem op 't woord Munniken aldaer, pagina 502. Hubners courantentolk verbum Munnick, pagina 563.

Hiervoor pagina 2549. Zie ook Ross 's Werelds godsdiensten capita 9 – 11, pagina 129 – 484.

De oorspronk, zo van de geestelijke als van de wereldlijke ridderordens, zie Hoogstratens woordenboek op 't woord ordens, pagina 64. Ook Ross 's Werelds godsdiensten in 't register.

werf omme ter kerken te moegen gaen, aengesien dat den omganck van 't choor vast aen sijn voirseide erf eijndende was, soo ist dat wij hem Dirk Sijmonsz. off sijnen erven wederom gegont hebben en gonnen mits desen onsen brieve, dat soo wanneer hij ofte sijne erven eenen duerganck sullen willen hebben ofte maken, van buyten in sijn capelle in te gaen om te komen in de voirs. parochiekerk, dat hij dat sal mogen maken, en een doer van buijten daeraen sal mogen doen hangen ende stellen alst hem off sijnen erven goeddunken end believe sal. En sal ook sijn capel van binnen de kerke ten allen tijden, als 't hem off sijn erven believe sal, tusschen de twee pilaren ofscieten en besluijten met yseren [xxxx] metalen off andere tralien off stoffen, soo hem best believe sal en sijnen erven sonder wederroepinge van ons off onse nacomelingen. 't Oirconde deses met ons statssegel bevestigt ende tot meerder versekertheit hebben wij, om ten ewigen dagen vast te blijven, gebeden Heindrik Gerritsz. van Vosholle en Augustijn van Teijlingen Florisz., mannen der graefflicheijt van Hollandt dit mede te willen voor ons besegelen, 't welk sij mede gedaen hebben op den 12. december anno 1507 onderstont¹⁴² Sanders etc. en gecopieert door Dulleken, notaris etc.

2648/1195

A Westfalen wegens de Sint Laurenskerk

Aan de zuytsijde des kerks hebben geweest vijf eijgen¹⁴³ capellen met haer besondere¹⁴⁴ priesters en capelrijgoederen, het selte de sacristie. Daarvan:

1. De 7 ween¹⁴⁵ oft Moeder Goodscapel, eigenlijk de Jerusalemsheeren, Oude Scuttersdoelen, en burgers toekomende, en haar patroon Sint Joris, te peert sittende enz. neffens dit capel¹⁴⁶.
2. Van Sint Huybertsaltaer en Sint Adriaenus, en Pute Colster oft Riedwijk en ook voor geweer-, slotemakers en smitsgilden, missen gefundeert daerbij.

¹⁴² TG: onderstont = ondertekend.

¹⁴³ Croll: Over wat kerken en capellen zo in deze Laurenskerk als in ~~de gasthuiskerk~~ 't gasthuys te Alkmaer den abd van Egmond het jus patronatus had. Zie verzameling Eikelenberg, pagina 4082 en 4086. TG: Jus patronatus: het kerkelijk recht om een geestelijke voor te dragen ter benoeming. TG: eijgen = onafhankelijk van de kerk.

¹⁴⁴ TG: besondere = eigen.

¹⁴⁵ TG: ween = Smarten.

¹⁴⁶ Eikelenberg: Is nog in 't welfsel te sien de afnemingen ... met het wapen van Lochorst 5 ruijten, root cruys en man met roo rok knielend, 1690.

3. Sint Eloijsaltaer de timmerluyden en schrijnwerkers.
4. Is de vikarije en capelrije in Sint Andriescapel met veel inkomsten voorsien, als blijkt bij rekenboek onder mijn van 1579¹⁴⁷.
5. De capel van Sel met Albout¹⁴⁸.
6. De sacristie¹⁴⁹ alleen voor de voors. 5 kapellen met een besloten kamertje buyten des kerks muur met tralien afgeschoten en met kasjes vast in de muuren staande tot ornamenten en silverwerk van elk altaar.

An de noortsijde des kerks.

1. De gilde van de Jonge Scuttersdoelen tot haer patroon op dat altaar Sint Sebastiaan
2. De oude stam Raephorst en Thoorenborg, nu als mans oir¹⁵⁰ uitgesturven: vercoft het begraven alleen in de kelder an de heer Eduart Jacot, nu heer van Dussen etc.
3. Klaes Dirksz. Albout, geseijt Corf, heer van Boshuysen en is nog aen sijn collaterale bloeden¹⁵¹ dese kelder.
4. De kapel van de stam Egmont, nu bij de Nieu-burgers en Teijlingens de kelder in 't gemeen beseten.
5. Portael of deur naer de begijnhoven te gaen en na de Geesterpoort.
6. Arme Huissitencapel, om broot en boter uit te deelen en waren vier stark.

Den heer Westphalen zegt, zoo door manuscript, traditien¹⁵² als bewijsen in 't houten welfsel des kerks als nog geschilderd staende, kan men bewijsen, agtien besondere autaren gestaen te hebben. Als¹⁵³

1. Maria als 7 ween en kruys nog in 't welfsel te sien.
2. Veronicaas doek.
3. Pontiaan voor lakenkoopers en chirurgijns Cosmos en Damiaan.

In 't suijder kruijs stonden drie autaren.

Als namentlijk:

1. ... Schippersgildt, alsnog bij haer bort¹⁵⁴ blijkt

¹⁴⁷ Croll: Zie dit Renkenboek verzameling Eikelenberg, pagina ... nu ~~439~~ 4389.

¹⁴⁸ Croll: Capel door Pieter Sel gesticht anno 1475 zie pagina 2710, nu 1261.

¹⁴⁹ Bruinvis: Was doopkapel.

¹⁵⁰ TG: mans oir = de mannelijke lijn.

¹⁵¹ TG: collaterale bloeden = verwanten in de zijtak.

¹⁵² Eikelenberg: Van de autaren.

¹⁵³ Croll: Vijf der rijkste autaren in deze kerk anno 1569 den 3. maert waren

1° van 't Heilig Kruis, 2° Sint Huberts, 3° Sint Gandolfs, 4° Onze Lieven Vrouwen de nood Gods en 5° Sint Annenautaren. Zie gedrukte handvest van Alkmaer in folio, pagina 56.

¹⁵⁴ TG: bort = paneel.

- ... was Sint Nicolaesaltaer geheten en Sint Pieters haar patroon
2. Sacramentsaltaer, gestigt bij de reisers na Roomen,
en van Jerusalemsridders, als blijkt uit oude manuscript,
men siet er nog 't lange kruys ...
 3. Schoemmakersgild autaar ... met de schilders

....voor

2649/1196

Uit de aantekeningen van
vervolg van de autaren der Laurenskerk

Voor 't choor an elke pilaer was een autaar voor de tralien.

Het een van Sint Mathijs ... vol kunstig gesneden beeldenwerk, vergult en geschilderd na d' oude mode, het tweede van Sint Laurens met een kunstig geschilderd tafereel.

Verders was er het hoogaltaer ter eeren van de Heilige Drievuldigheid uitgebeeld in een groot tafereel door Heemskerk, met deuren geschilderd.

De eerste duer Christus aan 't kruys, in 't midden Adam en Eva geschapen, levensgrootte met raer¹⁵⁵ bijwerk etc. De andere duer al de apostelen naer 't leven de Heilige Geest ontvangende op Pinxter.

Elken autaar heeft altemets¹⁵⁶ 2 a 3 patronen gehad ook 2 a 3 gilden, om missen te lezen, na de besprekken¹⁵⁷.

An de noortzijde (des kerks) is 't kerkmeesters - huys¹⁵⁸, alwaer nog seer veel oude brieven bewaart werden voor de glazen¹⁵⁹ van dit huys leit een besonder kerkhof, waerin alleen menschen die haer selven verdaen hebben of die door 't geregt gedood zijnde de aarde gegunt wort, begraven worden. Besuyden des choorsingang was de groote ruyme sacristie, met drie preparaet¹⁶⁰ autaren en¹⁶¹ kassen om alderhante ornamenten in te bergen.

Aan de noortkant¹⁶² van 't choor (was) een bequaem

¹⁵⁵ TG: raer = zeldzaam.

¹⁵⁶ TG: altemets = om en nabij.

¹⁵⁷ TG: besprekken = besprekingen.

¹⁵⁸ Eikelenberg: kerkmeesterskamer

¹⁵⁹ TG: glazen = ruiten.

¹⁶⁰ TG: preparaet : toebereid, direct te gebruiken.

¹⁶¹ Eikelenberg: sacristie.

groot en kunstig orgel en op de dueren der pijpen geschildert 't wapen van Augustijn van Teilingen, rentmeester¹⁶³ van de Egmonden, en sijn vrouw Joost Jans, als bij haer manuscript en van haer¹⁶⁴ soon Dirk, in sijn ontfangboek van haer goederen, onder mij sijnde blyken kan, en op dese schilderije, apparent 1524, gegeven staen haer beijder wapenen als nog een halven roo leeuw op wit velt van 't stilet¹⁶⁵ en d' ander helft swart velt, daerop een kleinen star enn haer wapen: de winkelhaken van Egmont met een dwars stilet

Dog rontom 't houtwerk staen de wapenen van keyser, graef van Hollandt, Egmont en Brederoede, suyver, heel uytgesneden, met helmen.

2650/1197

Van A. Westfalen

1562 was heer mr. Albert, pastoor alhier volgens 't Papegiltboek¹⁶⁶.

1543 heer Claes Buyser pastoor ... ut supra.

Heilige Geestautae gefundeert bij Gerrit Fredrixz. Crab, priester van Enchuysen, en Cristina van Thorenburg weduwe van Jacob Fredrixz. Crab wiens dogter Reinou 1522 patrones was van die vicarije.

Volgens de overblijfselen daar nog van sijnde bij de tijt van onsen scrijver hadden de volgende gegeven Claes Corf een vesper Cap. enz.

Anno ... hebben de Sint Jansheeren van Utrecht seer veel¹⁶⁷ gehad, soo in Kermer gevolg als Westvrieslant en ... in Alcmare dog om enige questien van groote goederen sijn belast een clein capel, hier staande te vergrooten soo vanwege de graaf van Hollant als bisschop van Uytregt en alsoo ... bewesten en benoorden huysen hadden, hebben zij de capel gemaakt ter eeren van Maria en Sint Jan,

¹⁶² Eikelenberg: orgels.

¹⁶³ TG: rentmeester = beheerder.

¹⁶⁴ TG: haer sooon = hun zoon.

¹⁶⁵ TG: stilet = barensteel.

¹⁶⁶ Den 26^e november 1762 wierd mij door Jan de Wael verhaeld, dat hij met Willem Tromp en Pieter Koeman de Jonge, de kapellenijgoederen administeerden, die door Christina van Torenburg tot een vicarije voor een priester waren ~~gestie?~~ **geschildert** weleer in landerijen, dog nu in obligatien bestaende: sijn vader en grootvader van IJperen etc. hadden dezelve goederen in vroeger tijt geadministreert. Zij deden jaerlijks in december in de herberg Het Huis van Gemak alhier, ten overstaen van de secretaris Groen Versprong, de eerste huisvrouw van Pieter Granaetappel en nu ook sijn en haer zoon, was nog van het geslagt der stichteresse. Zie ook van deze stof pagina 2657, nu 1204.

¹⁶⁷ Eikelenberg: Zie hier bij mijn verzameling, 2767.

Croll: Zie nopens de eerste stiging dezer capelle pagina 262-2646, nu 1193 op 't einde. Zie van Sint Jansheeren meerder gemeld in de Historie van 't Utrechtse Bisdome, 1 Deel op de pagina aldaer in het register aangewezen, item Oudheden van Kennemerland 1D, op de bladzijde aldaer in 't register aangewezen.

haar bouwers patron, sulx de klok nog uijtwijst.

1509 is 't stathuijs ... gebout op de
oude seer dikke fundamente ... voor een gedeelte
afgebrant ... van de Westfriesen 1517, op de hoek van de
Schoolstraat, de gevel twee vierkanten boven den anderen. II.

De leeuwen, die voor desen op de oude buyten-
trap stonden, hadden een vaentgen in haer pooten, met de
wapenen van Spanje, Holland en Alcaer en Oranje.
.... in 't midden.

II. Waar voren 1570 gestaan hebben drie levensgrootte
stenen beelden, 't eene keyser Karel, 't ander Justitia met de schaal,
het darde werd geseijt Maximiliaan keijser, dan koning
Willem.

1694 veel vermaakt¹⁶⁸ aan 't stathuijs.
1516 was Kempo Thessaliensis¹⁶⁹ gynnasiarcha alcMariensis
geleert, moderaat¹⁷⁰ en goet poet blijkt bij sijn gedrukte
carmina ui 't leven onder anderen op den geleerden
Hierardi Sebastiani Alcmariani

1598 was Ludolfus Poterus regtsgeleerde en rector
van dese ... Latijnse Schoole verplaatst uit de
Schoutestraat in het kerkje van 't Jonge Bagijnhof ...
en ter suytsijde daaran is de rector in plaats van
't patershuijs te woon geset tot 1695 schoon dikmaal
vertimmert.

2691/1198

¹⁷¹

Uit de korte beschrijvinge der oude
vermaarde cloosteren, goodshuysen, provenhuysen
conventen, capelrijen, etc. in en omtrent Alkmaer
door A. Westphalen. regtsgeleerde¹⁷².

Anno 13 is al begonnen een vrouweclooster van
maegden¹⁷³ alleen, op de crofte¹⁷⁴ zaadlants bewesten an Sint

¹⁶⁸ TG: vermaakt = veranderd.

¹⁶⁹ TG: Kempo van Tessel.

¹⁷⁰ TG: moderaat = gematigd.

¹⁷¹ Bruinvis boven aan de bladzijde: klooster.

¹⁷² Croll: leefde en schreef anno 1688, zie bladzijde 2655.

¹⁷³ TG: maegden = nonnen.

¹⁷⁴ TG: crofte = hoge zandgrond.

Mathijs, en nu ook Sint Lourenskerk¹⁷⁵, ter eeren van Sint Catrijna, des konings dogter, naderhant seer door vereeringe vergroot, geheten het Oude Bagijnhof op de Kroft.

Deze bagijnen waren reguelarissen van Sint Augustijns ordere, de regel wel onderhoudende.

De moeder des kloosters was een out, verstandig devoote, en adel of bemiddelt patricii. Had onder haar een ondermoeder, procurator, raden, boekhouster choorvrouw ...

Bevinde door aantekeningen dat hier anno 1568 is gemaekt 76 ellen hollants en maer 3 pont swaer, en te vooren een vlaems ellen¹⁷⁶ verkoft voor 18 gulden na Engeland gesonden aen Elisabet koninginne, nog een web linnen van 50 ellen, daarvoor aan weefloon had ontfangen Sint Catrinaclooster 120 gulden.

In Thijns boeken werd genoemd het Lieve Vrouwen - gasthuis tot Alcmaer, hebbende landen tot Heijloo 1550.

Anno Middel Bagijnhof
.... begunstigt door den apt van Egmont,
ter eeren van Sint Salvator en sijn Moeder Maria.

Anno 1342 is dit klooster vergroot en (daar)an gemaakt een gasthuijs van vrouwen, ter eeren van Sint Elisabeth, H.¹⁷⁷ weduwe van Andreas, koning van Hungarien, door hulp des rijkste van Alcmaer, de Vrouwe van Egmont en heer Alaud de Ouderscie¹⁷⁸, heer Nicolaes van der Graft, priesteren tot Alkmaar en¹⁷⁹ op de gront van Syberych Heijnemans, volgens een out manuscript onder mij, gelegen meest bewesten de Paternosterstraat en benoorden de kerk tot aen de oude statsgraft toe versien met een cleijnder kerk als de andere twee cloosters...rondom met hooge timmeragien van werk- en brouhuysen, met sulken diepe ... put dat nog tot heden toe de meeste

¹⁷⁵ Croll: anno 1116 was 't al de kerk van den Heiligen Bloetgetuige Laurentius. Zie Eikelenberg, Alkmaer, pagina 38 en *116.

Anno 1386 was 't al de Sint Mattijskerk. Verzameling Eikelenberg, pagina 4391B.

Anno 1382 zoude de kerk van Sint Mattijs aan de zuidzijde van de Sint Laurenskerk gebouwt zijn, C. v. Woude, eerste druk, pagina 43. Item verzameling Eikelenberg, pagina 748, nu 41, ook 4251, vast aen malkanderen op een kerkhoff volgens verzameling Eikelenberg, pagina 795, nu 88. Maer zie ook verzameling Eikelenberg, pagina 821, nu 120.

¹⁷⁶ TG: vlaems ellen = lengtemaat.

¹⁷⁷ TG: H = Heilige.

¹⁷⁸ TG: Ouderscie = Schiedam.

¹⁷⁹ Eikelenberg: Nota: in den lijst van dat lantschaartsteden bleek dat het Middelhof had xii schoorstenen. Het Oude hof xiii schoorstenen. 't Jonge Hof xvi schoorstenen. 't Witehof 5.

brouwers, als 't water bevrozen is daar water uithalen

Omtrent in 't midden van dit clooster ... is al anno ... gebout, van¹⁸⁰ des cloostershuyzen Sint Elisabeth.

2652/1199

Uit Westfalens schriften

Sint Elisabethsgasthuijs¹⁸¹, dat 1523 in manuscript bekend is, tot de wester hooge en groote huysinge toe, ende dat voor sieken, dullen¹⁸², en meest door hulp der vrome Alcaer regenten ... waardoor dit clooster als in twee verdeelt is ... benoorden an Sint Elisabethsgasthuys quam den grooten baijert en 't Lasarusghuys¹⁸³... dese beijde goodshuijsen worden nu meest gebruikte van die haar proven ... koopen. altemaal sonder accijsen

1465. Verkoopt mater van 't Middelhof een groot erf an heer Jacob Mattijsz., priester, om daarop te timmeren, over haar clooster leggende¹⁸⁴.

1536 bevinde in stats tresorierekenboeken onder¹⁸⁵ mijn, datter geweest is een mannegasthuys met inkomsten.

En een vrouwegasthuys geheten Sint Elisabeths, benoorden an dit Middel Bagijnhof.

De beijert of 't pesthuys.

1607 begonnen. Is gelegen benoorden an 't voors. Middelclooster in de Paternosterstraat, is een lange zale daar bedsteden in sijn, waar ook nu, schoon geen pesttijden sijnde, nu en dan arme sieken gebrogt worden, en door statsdoctoren en chirurgijns geholpen

Plegen in dit huys te wonen de swarte susters, die 't haer officie¹⁸⁶ was ... alle sieken, ja pestige om haer loon, van statsregenten geset, te dienen.

¹⁸⁰ Croll: van des cloostershuijsen blijkt onwaer te zijn, pagina 2876, nu 1447.

¹⁸¹ Croll: Sinte Lijsbettengasthuys al bekend anno 1460, verzameling S. Eikelenberg, pagina 4475.

¹⁸² TG: dullen = geesteszieken.

¹⁸³ TG: Lasarusghuys = huis voor melaatsen.

¹⁸⁴ TG: over het klooster leggende = tegenover het klooster.

¹⁸⁵ Croll: dit aengehaelde is waarschijnlijk niet door Westphalen, wijl hij zijn vorig gezegde daermede zoude tegengesproken hebben.

¹⁸⁶ TG: officie = taak.

't Jonge Bagijnhof

In de Papestraat nu Doelestraat¹⁸⁷.

1428 is bekend het convent van Sint Maria te Nasareth ... begijnen of maegden levende conform de order van Sint Franciscus den ootmoedigen mede seer groot en beslooten rondom met huysen, soo om te werken, brouwen enz. Met de grootste en cierlykste kerk der twee voors. cloosteren. Waer in 't hoog autae ter eeren van Maria, Jesus en Joseph, van curieus¹⁸⁸, uitgesneden beeldwerk, ~~pres~~ de groetenis¹⁸⁹, cruysiging etc. presenteerden. Nog andere autaren an elke sijde mede een met kunstige, geschilderde tafereelen, waarvan 't eene, soo onderregt ben, door Jan Schoorl geschilderd was. Dese kerk had boven een soer fraij choor van de besloten bagijnen ontrent 1572 door de geusen geplunderdt, vernielt enz. met een fraije toorn en sijne luijklokken. Ook groote tuijn, pleijn en werf ... dog werd in de kerk tot het Latijnse School, 't pastoorhuys voor ... den rector gebruykt. De rest is tot een weeshuys geappropriert¹⁹⁰, een gedeelte van 't erf tot peerdestallen dog de andere huysen in de Papestraat eerst bij predikanten bewoont, naderhandt vercoft

2653/1200

Uit de handschriften van

Den schrijver meent dat er een Cellebroersconvent benoorden het tegenwoordig pesthuys heeft gestaan, en dat hun werk was, in tijt van vurige siekten de menschen de hant te bieden.

't Clarisseklooster

1425 bekend ... buyten die Geesterpoort besuyden de weg na Bergen, en komende an de vaart of waterlosing die van de duynen afkomt en loopt door de Leet was met een groote hooge muur afgesloten, daer binnen groote vijver ... kleijne dog nette kerk, ruyme timmeragien en tuynen ...

1505 vinde in oude manuscript dat dit clooster heel soude vernieuwt sijn, en met grooter fundamenten vermeerderd¹⁹¹ ... en 1509 de kerkwijdinge geschiet

¹⁸⁷ Croll: NB: De Doelen stond anno 1439 op de Hoegstraet, verzameling S. Eikelenberg, pagina 2615 en meer over 't Jongebagijnhof, d^o l^o 2615, 4352, 4488. TG: d^o l^o = dito loco = zelfde plaats.

¹⁸⁸ TG: curieus = met zorg.

¹⁸⁹ TG: groetenis = verschijning van de engel aan Maria.

¹⁹⁰ TG: geappropriert = aangewend.

ter eere van Sint Clara, met aankomst van nieuwe maagden soo uyt Kermerlant als van der Goude¹⁹².

Dese barvoeten susters waren doorgaens van welgestelde burgers dogters, in wit en goet wolle laken gecleet, seer net.

Witte hof

Stont op de Nieuwe Sloot, meest rondom in 't water, dat werd bewoont van meest adellijke off oude rijke patricii, jonkvrouwen, had een kleijne kerk, alleen voor 't dagelijx mis hooren der kloostersusters die in 't wit gekleet gingen en ook in de stadt mogten ter kerke gaan.

1482 is dit convent ... grootelijx verbeteret met het overkomen der gevlugte susteren van Hoorn, in Westfrieslant, als haer stadt belegert wierdt, waeronder waren de familien Albout, Banjert, Wijdenes, Cruijf, Pilgrom, de Jong, Heemskerk, en maakten een seer hoogen wijden ronden toorn om van var ... onraedt te kunnen sien, nog heden in wesen, dog enige menen dese ten tijde van Sonnoij gemaakt te sijn.

De boomgaert, brouwerie en werkhuisen sijn er afgenomen 16.. voor des stats dienst en 't huys met de tuyn verhuurt en jaren bewoont bij de gevlugte gravinne van Arondel, voor Kromwel geweken, voor 500 gulden 's jaers.

16..... heeft de generaal Huybert van der Lijn¹⁹³ van Limmen gebooren en afkomstig, dit huys gecoft voor 20 duysend gulden ... en nu 1691 in april door sijn erfgenamen weder verkoft voor 5200 gulden aan Jan Gerritsz. van der Niburg.

2654/1201

A. Westphalen

¹⁹⁴

Het manneklooster in de

¹⁹¹ Croll: volgens contract in dato den 16^{en} julij 1506 moeten van de steenplaats an ~~bij~~ de driesprong bij Alkmaer in de ban van Outdorp aen de Clarissen te Alkmaer in dat zelve jaer geleverd worden 100000 van den eersten bakstenen, verzameling Eikelenberg, pagina 3730. Item aen Gerijt Pietersz., burgemijster tot Alkmaer, 46000 baksteens. Item aen 't Jongebaghinhoff 't Alkmaer 6000 bakestens. Aen Floris Jacobsz., poorter tot Alkmaer 2000, baksteens dito loco.

¹⁹² TG: der Goude = uit Gouda.

¹⁹³ Croll: was de oud-gouverneur-generaal C. van de Lijn.

¹⁹⁴ Croll: Zie nopens dit klooster verzameling Eikelenberg, pagina 745, nu 38.

Varnebroek der Regulieren¹⁹⁵

Dit klooster had, zegt den schrijver een ...¹⁹⁶
 groote zael en wijd pant, besloten met galerijen,
 beijde vol seer kunstig geschilderde glasen, van historien
 uit de bibel en wapenen der priors, graven van
 Egmont, abten enz. had een lange laan
 alsnog geheten 1688 met boomen van de Nieupoortse-
 weg af, tot an 't kloosteren toe an de suijsijde een
 groote warmoestuyn, aan de noorkant een groote
 boomgaart, samen wel vijf morgen¹⁹⁷ groot, met
 het clooster drie mergen in 't vierkant.

1470. Is alhier gelogicert geweest ... koning
 Eduart de 4. van Engelant

1571. Wierd het overige des cloosters afge-
 broken en de monnikken geset bij de reguliers tot Haarlem,
 met hulp van Govert van Mierlo, bisschop aldaer,
 om goet te krijgen en begeerlijkheit van veel geestlijkheit.

Carmeliterconvent op Swanevelt¹⁹⁸

Al voor 1234 bekent en bewesten Oudorp op seer hooge
 landen ... rontom in 't water, wijde graften, seer dike
 en hooge vierkante toorn an de kerk, sterke poorten
 en muragien 1531 in septembris quam koning
 Christiaan van Denemarken en logeerde in 't klooster.
 en sijn volk t' Alkmaer en vertrok door Meden-
 blick na sijn lant¹⁹⁹.

Het Minnebroers Terminarishuijs²⁰⁰

Is begonnen 1447, bewesten de Papestraat op 't noordend
 van de Koningsweg, wiens kerkje nog aldaer staett

¹⁹⁵ Croll: De plaets daer dit clooster gestaen heeft, word net aangewezen in de kaerte der Uitwaterende Sluizen.
 Item verzameling Eikelenberg, pagina 4434.

¹⁹⁶ Croll: Broeder Jan, prior der Regulieren van Sinte Willebrordusclooster buten Alckmaer ende heer Dirck
 Herckez., priester, hebben op den 6^{en} februarij 1455 bezegeld een pargamenten brief, waeraen het zegel van
 den prior voors. in groen wasse gedrukt, dog iets aen de randen geschonden, nog hangt en onder mij S. Croll
 berust. In verzameling Eikelenberg, pagina 4485.
 Heden den 20^e augustus 1752 vertoont zig nog op 't zelve zegel binnen het randschrift (dat meerendeels
 afgebroken ~~was is en waer~~ dog waeruit men onder anderen nog klaer lezen kan met een Duitse letter S: prio)
 deze figuren. TG: S.Prio = Segel prior.

¹⁹⁷ TG: morgen, mergen = oppervlaktemaat.

¹⁹⁸ Croll: Anno 1420 't clooster genaemt De Blinken gestigt een weinig bezuiden de Reguliers van Heilo van de
 3^e regel Fransisci, die 1438 de reguliersorden aennamen. Verzameling Eikelenberg, pagina 796, nu 89. Dog
 zie anders volgens aantekening van L. Nannius aengehaeld bij C. van der Woude, eerste druk, pagina 44. Item
 Oudheden van Noordholland 2D, pagina 23. Zie meerder van 't clooster De Blinken Oudheden van
 Kennemerland 1D, pagina 549 ende seqq. (TG: sequentia = volgende); item Oudheden van Noordholland. 2^e
 D, pagina 23 ende seqq. en pagina 231.

¹⁹⁹ Croll: Zie van dit convent onder de naem van klooster. Verzameling Eikelenberg, pagina 748, nu 41, item
 764, nu 57 en de plaetsen aldaer aengehaelt.

²⁰⁰ Croll: Terminaris Huis, dat is zegd Brand in zijn Beschrijving der Lof van Enchuisen, pagina 3, een
 verblijfplaats huis daer de Minnebroeders alleen maer voor zekeren gestelden tijd hun verblijf hadden.

en 1481 gemaakt is. Nu het stadsmagasijnhuys en 't groote erf de peerdemarkt²⁰¹.

De huijsing benoorden des abt van Egmonds hof op de hoek van den Paternosterstraat soude eertijts een provenhuijs hebben geweest, gefundeerd door de voors. abten werd nu verhuurt voor 't geslagt des Nijenburgen zegt hy.

2655/1202

Uit de geschriften van

Het Huijs van Sessen bewesten 't stadhuijs in de Oude Heerestraat van ses mannen is

Anno 1512 is door Dirk Sijmensz. de Jonge van²⁰² Albout, eenige erfsoone van die seer rijke en vermaerde grooten ontfanger Claes Corf van Boshuysen, besproken het opbouwen van 't oude provenhuijs der Albouten en met inkomen seer verbeteret. Tot nu anno 1688 nog in onderhoudinge van de volle kost, vier²⁰³, ligt en bier, en dat sonder eenige exijsen²⁰⁴ te betalen.

Is een hoog en breedt huijs met een tuyn, boven en beneden kamers, wel tot 12 personen bekwaem om te wonen.

1518 den 6. julij is naer 't volmaeken van dit provenhuys enige accoorden gemaekt. Waervan dese onder mij: dat de weduwe van mr. Jacob Pijnsen, Andries van Bronchorst en Jan van Heemstede voor haerluyder huysvrouwen, elk sal hebben en begeven²⁰⁵, altijd, twee personen en die stervende, elk van de drie weder de sijne, elk in sijn darde part.

1600 is geresolveert dat jonkheer Arent van Scherpenseel in 't voors. provenhuys sal hebben twee oude mannen te stellen. De familie van Bronchorst een en de famielie van Woerden van Vliet ook een.

²⁰¹ Croll: Voor aen de gevel staet het jaertal 1604.

²⁰² Eikelenberg: Nota: dat dit provenhuijs bij Dirk Sijmonsz. gefondeerd is, hebbe ik, Simon Eikelenberg, self in de origineele rekening gesien, te weten in een rekening van 't jaar 1555 en elders is mij gebleken dat hij enige erfsoone van Claas Corf is geweest.

²⁰³ TG: vier = vuur.

²⁰⁴ TG: exysen = accijnzen.

²⁰⁵ TG: begeven = hier: van proven voorzien.

Nog de here van Scoot ook een, om datter tweeduysent gulden voor dese plaets is besproken en gegeven.

Alsmede is de expresse begeerte geweest van den testateur Dirk, Claes Corfs soone voors., dat daar souden inwoonen ses oude mans, met een jonkwijf om hun te dienen, blijkende breeder bij 't codicil, van hem ondertekent, en bij mij Westphalen ... berustende.

Bijvoegsel

Den 11 maj 1711 hebbe ik, Simon Eikelenberg dit bovenstaande huys²⁰⁶ van 6 van binnen besien. Doe was het aldus:

't Eerste vertrek daar men in tradt, was een ruym voorhuys, hoog van verdieping, gelijk doorgaans 't heele gebouw is. En uit het welke men ook op 't erf gaat, dat een bequaam en lugtig²⁰⁷ bleekvelt en plaats begrijpt.

Ter regter zijde van den ingang vind men drie afgescheyden vertrekjes, elk van omtrent voeten breed en ... lang. Elk met een betstee voorsien, dog niet hooger dan omtrent 8 voeten, met hout afgeschoten, zulx dat se boven open zijn.

Twee van dese vertrekjes sien op de straat, 1 op de plaats van 't huijs.

Aan des linker zijde van 't voorhuys heeft men een ruym en vierkant vertrek, strekkende tot een woning der binnenmoeder en ook voor gemeene haart en ziekhuis.

Agter dit vertrek, op de plaats, staat een keuken, van gelyke verdieping en hoogte als 't huys, daarboven is de turf - en houtsolder. Boven 't voorhuys sijn 5 vertrekjes als beneden en verder na de Langestraat is de zaatzolder, gelijk aan 't ander end, boven des moeders vertrek de kaas, meel enz. werden bewaart. Boven dit alles is een ruyme kleersolder.

2696/1203

A. Westphalen

Palings Provenhuys.

Anno. Gefundeerd door Pieter Klaesz. Paling, Jerusalems ridder, en Josijna van Foreest zijn vrouw, sonder

²⁰⁶ Eikelenberg: Nota: dit huijs is doorgaans zeer hegt, lugtig en sterk, ~~de solders~~ en men bewaart daar nog een Latijns grafschrift, door meester Bartolomeus van Colen gemaakt 't welk meld dat Klaas Korf overleden is den 24. februarij 1506.

²⁰⁷ TG: bequaam en lugtig = passend en licht.

kinderen overleden en woonde sij selver buijten de oude Geesterpoort digt an 't Clarisseclooster uit yver tot de godsaelicheijt.

Maakten dese fundatie met haar huysingen, erf, met nog seven huysjes besuyden an. Naderhandt sijn nog door Sonnevelt en Rampen een kleijn besuyden an en seven in de Kanisstraat, op een na tot an de statsvesten toegaande, van de Geest af, soo met muren als vier oude huysingen rontom, het erf besloten tot vrije woning van 12 arme vrouwen. Tot 1670 toe an catholijken alleen, met diergelyk rentmeester, en jaerlijx 60 gulden met tien ton turf, een kinnetje boter, 2 schapen 's jaars, nu 25 ton turf, vrije excijs. 1690. Door 't aankomen van secretaris Foreest en Sonnevelt van Oosthoven is een verdeeling en veranderinge gemaakt, dat die in de Canisstraat sullen alleen van geusen²⁰⁸ bewoont en door die twee staken²⁰⁹ begeven worden en de voorste an catholijken door de Rampen. Des, iemant stervende, dat jaer leegstaan en de inkomsten dan vervallen aan 't huys.

Riedwijks Convent.

Schout Doef Jansz. 't Alkmaer begon 1440 Riedwijk Convent besuyden Sint Laurens parochiekerk op de hoek van de Kerkstraat, 't kerkhof en 't Oude Bagijnhof, en is gefundeerd voor ses arme vrouwen, dog door versterven aan die Van Veen geraekt en soo ten deelen selfs bewoont bij een Adriaen van Veen en sone Willem en Trijntje van Veen, nog ~~1560~~ 1650, nu 1688, verkoft om schulden.

En heeft de stam Riedwijk dit naderhant an de Preekheeren gegeven (te weten voordat het aan de Van Veens raakte) voor 2 mael 's jaers een intrede te hebben en aelmis te vergaren de rest verwart. In de cronijk van Dort, folio 131, staet broeder Willem (vinde alibi dat hij Riedwijk hiete) van Alcmaer als prior van 't Augustijnerclooster in Dordregt brogt teweeg, bij de regenten van Alcmaer, dat enige uit dit clooster mogten aldaer komen dit volgende was duyster en verward geschreven.

2657/1204

Uit de geschriften van

Toorenburgs²¹⁰ capelrije²¹¹

²⁰⁸ TG: geusen = protestanten.

²⁰⁹ TG: staak = stam

Is mede verduystert²¹². Dog een Louis de Waal van Luyk, administrateur van uitgeset op de stadt Alcmaer en de renten jaerlijx is uijt-deelende an arme vrienden van die en aengetroude stammen.

Provenhijs in de Hoogestraat²¹³

Is gefundeerd door
.... een lang stenen gebouw onder een dak, waerin vijf arme vrouwen of weduwen ter eeren ... der vijf wonden Christi voor niet in woonden, zijnde van des fundateurs bloedt²¹⁴ of anderen jaarlyx een half kinnetje boter, ses manden turf, twee scapen jaarlijx, buiten Karsmis en Paesch samen elk 50 eijeren in 't jaer, een half roggbroodt 's weex vernietigt huysjes verkoft bij traditie en geschonde brieven.

Jacob Mathijsz. Rufus capelrij

1464²¹⁵. Is beoosten in de Paternosterstraat gefundeert een eeuwige misse op Sint Nicolaesaltaer door heer Jacob Mathijsz., geseijt Roothoofs capelrije, sijnde een priester sijnde een groot breet en hoog steenen huijs, met an elke zijde een voorkamer tot an de straat, met een hooge steenen poort en voorpleijn, na oude mode, in te gaen. After het binnen, groot, dwarshuijs is een bleekvelt en tuijn, waarin²¹⁶ nu van de naeste en vier armste vrunden niet alleen voor niet wonen, maer jaerlijx van lantrenten een proven toe krijgen. Sijnde twee, een catolijk en een mennist administrateurs...

Welke van Rufus al bevinde 1096 bekent te sijn tot Valencijn²¹⁷, als getuige van Balduin, heer van Oostervant, casteleijn²¹⁸ van Valencijn en Egmont, dog

²¹⁰ Croll: Anno 1498 verkogten de memoriemeesters aen Albert die bakker een huis op die hoek van die Hoehstraet dat Altiit van Toernburch plach toe te behoeren. Verzameling S. Eikelenberg, pagina 2610.

²¹¹ Croll: Zie hiervan meer: pagina 265, nu 1197.

²¹² TG: is mede verduystert = is ook onduidelijk.

²¹³ Croll: Zie van een hof en convent van Sinte Marie tot Alkmaijr op die Hoehstraet, van de derder order der penetencie van Sinte Franciscus geheten, anno 1455. Verzameling Eikelenberg, pagina 4352. NB: De Doelen stond anno 1439 op de Hoegstraet d^o 1° pagina 2615.

²¹⁴ TG: des fundateurs bloedt = bloedverwanten van de stichters.

²¹⁵ Croll: 1465 verkoopt mater van 't Middelhof een groot erf an heer Jacob Matthijsz., priester, om daer op te timmeren, over haer clooster leggende, zie hier pagina 2652, nu 1199.

²¹⁶ Croll: Zie van het nevensgemelde capelrij meerder verzameling Eikelenberg pagina 4468, nu 3018.

²¹⁷ TG: Valencijn = Camerijk.

²¹⁸ TG: casteleijn = kasteelheer.

te Camerijk adel.

1533. Leefde Joannes Jacobi Rufus, priester die die dit huis voor een gedeelte bewoonde, de rest bij armen en op de inkomsten van de vaste goederen geleefd en missen een heel jaar door op Sint Nicolaesauter gelesen na 1572, de geuserij opkomende evenwel dit nog door vrome vrienden bewaart

1564. Besat nog dese capelrije heer Jan Jacobsz. Roodhooft, van wiens famielie ik nog gekent heb, dog vervallen..

Capit

Georgius van Egmont, van Godes en des apostolische schools gratie, bisschop van Uijtrecht, geven aan onsen in Christo beminden heer Jan Jacobsz. Rufus, alias Roothooft, priester in oud gebied, en hem tot Alkmaer onthoudende, dat gij moogt van u alreede vercregen goet voirs. nog te krijgen, soo geestelijk als van weretse bij testamente, cocidillen of legaten moogt maken na u welgevallen, an diegeenen an wien het u sal believen, sonder iemants wederseggen. 't Oirconde deses met ons gewoonlijke segel, tot diergelyke saken gebruykelyk aengehangen. Getekent Lamsweerde. Anno 1559, den 29 julij.

2658/1205

A. Westfalen

Vinde in oude eijgen manuscript van Dirk Albout, Claes Corfs sone selver ondertekent, dat hij legateert 1510 an die Magdalenen t' Alkmaer, de straet alsoo doe²¹⁹ geheeten, nu de Schapestraet, waer mee een vrouweconvent heeft gestaen en oude muragien²²⁰ sijn.

Van der Laen en Boons provenhuijs²²¹

Staende in de Kitsteeg en in 't midden van de zuijsijde des Dronkenoorts, waerin eerst vier ontrent anno 1660, en nu drie wooningen sijn voor drie ~~vrouwen~~ maechden, bequaem met een tuijntje en voor desen jaerlijx boter, turf etc., nu bijkans op niet²²², schoon een huys daer benoorden an staet dat verhuurt werdt en nog an gelt op 't gemene lant 500 gulden, mee daer toe uijt te deelen ... en door Cornelis Jaspersz. Heijmenberg als notaris en rentmeester werdt bedient

²¹⁹ TG: doe = toen.

²²⁰ TG: muragien = muren.

²²¹ TG: provenhuijs = liefdadigheidsinstelling, waarbij huisvesting en verzorging (gedeeltelijk) gratis sijn.

²²² TG: bijkans op niet = bijna niets.

..... en 1693 op sijn naem laten stellen en verkocht voor 200 gulden met opspraak²²³ en weer angeleijt²²⁴ op de hoek van het Diggelaerssteegje op de Breestraat, voor drie maagden van de pastoorskerk en anders.

Bijlevelts provenhuys

Anno 165 gefundeert bij een die in Oostindien sijn fortuijn gemaekt hebbende, vrijer is overleden en alle sijn goet gemaekt om te koopen een huijs, daer 3 à 4 arme vrouwen in kosten wonen, Arminiaans²²⁵ gesint en sijn bloedt voor anderen is op de oosthoek van de Papestraat en op de Koningsweg, sijnde een fraije gelegentheijt van kamers, tuijn, voorhuys etc., jaerlijx elk nog toe voor drie 50 gulden, alle een half kinnetje boter en turf. De rest was duijster om te lesen.

Nordings provenhuijs

1656. Besprooken door advocaat Jan Nordingen en sijn eenige soon, bij N. Pau t'Alcmaer geteelt, te samen uytgesturven. Voor agt oude mannen, bloet voor al²²⁶, ander half catolijk en geus²²⁷, als ook soo de voogden die waren doe Kamey, Schagen, Hooglant, Sevenhuysen, Jan Coetenburg, advocaet van Amsterdam, met een rentmeester die door het timmeren der huysing, op de hoek van de Lombartsteeg op de Nieuwe Sloot, bewesten 't Oude Witte Hof. Groote onkosten en weynig menagie²²⁸ de inkomsten (soo Westphalen segt) hebben teniet geholpen: zulx dat door 't afsterven der oude mannen 1683 het huys voors. is verhuurt an vremde luyden om in te wonen

2659/1206

Uit de schriften van

Jutfaes en Splinters provenhuys

1646 gefundeert bij een lantcapiteijn Jutphaes en Margareta Splinters, beijde van Uytregt afkomstig.

²²³ TG: opspraak = kritiek/beschuldiging.

²²⁴ TG: angeleijt = gemaakt/ ingericht.

²²⁵ TG: Arminiaans = remonstrants: vrijzinnige stroming in het protestantisme.

²²⁶ TG: bloet voor al = bloedverwanten gaan vóór anderen.

²²⁷ TG: ander half catolijk en geus = anders voor de helft katholiek en voor de helft geus.

²²⁸ TG: menagie = opbrengsten.

Hij veel in de militie overgegaert hebbende, ook geen kinderen, belast een nieuw huys te timmeren op de noordwesthoek van 't Ritsevoort om agt vrouwen daer vrij in te woonen en yder honderd guldens 's jaars, alle vierendeel jaars een vierde part, nog elk dartien-de halve mant of ton turf, dog moeten in de gereformeerde gemeente ingeschreven sijn of niet solliciteeren²²⁹. En jaarlijx op Pinxter hebben de regenten drie volle dagen ... festum compositum²³⁰ 1694. Schoon de inkomsten deses huys de helft minder sijn en ook de uijtdeelinghe

St. Jansheeren provenhuys

of hospitaalghasthuijs voor arme mannen die daer door sieckte, armoede of anders geherbergt wierden, heeft gestaan benoorden 't voors. Sint Jansheerencapel coomende op 't water des Verdronkenoorts. Omtrent 1572 tot vertimmeren van eenige hueysen veranderd

Nota

Een N. Kies van Haerlem, t' Alkmaer woonende, maekt sijn goet en inkomsten jaarlijx te moeten het suyver overschot uijtgedeeft werden an regte huysittende armen catholijken en door sijn bloet t' Alkmaer jaarlijx uit te deelen. Voor desen ruym duysont gulden. 1692 gegeven an 25 persoonen elk 20 gulden, facit 500 gulden.

Nota

De schouten van Haerlem hebben onder haer ook een besprek, dat an armen moet gaen. Ook Heimenberg en anderen voor anderen.

Oosthorens provenhuijs

1681 heeft seekere Laurens Oosthoren, notaris en procureur (mij wel bekend en gedient), wonende in de Langestraat bewesten de Krebbesteeg en sonder wettige kinderen stervende, sijn huys en erve, met al het huys-raet en inboel niet uijtgesonderd, gemaakt en besproken ten ewigen dagen om drie of vier oude vrouwen voor niet daar in te woonen, elk een besonder vertrek, met een kintje boter, 30 ton turf en 50 gulden an gelt jaarlijx met vrij ligt toe te hebben had alles door practijc overgewonnen.

²²⁹ TG: solliciteeren = niet lastig maken, niet ertegen sijn.

²³⁰ TG: festum compositum = feest ter compensatie.

2660/1207*A. Westphalen*

Het Lazarushuys

Van het Lazarushuys, vinde in oude ~~memorien~~ manuscript
't siekhuijs buijten Alcmaer door Dirk Claasz. Albouts
gelt gelegateert en begonnen.

Vind 't leprosenhuys in't beleg 1573
geruïneert te zijn.

Vernieuwt 1616, met nader inkomen, leijt
buijten de Kermerpoort²³¹ an de Heereweg, met een
frijje poort van Benthemer steen, bekwame tuijn
en boomgaert an elke sijde, an des statshouten
besitgoederen, maar werd nu 1687 verhuurt

Uit een out perkement.

.... uit grooter devotie die hij tot ten
seven getijden²³², die dagelijx gesongen ende gehouden
worden, dragende is om te vermeerderen den
godliken dienste ende tot sustertacie²³³ ende
alimentatie²³⁴ van denselven getijd om daar-
meede te loonen nog twee goede heeren
die men van nieuws soude setten boven de
zes andere heeren die altijd van outs
daar inne geweest hebben, heeft dezelve
Jan Jansz. (wijlen kerkmeester toe Alkmaar
tot Alkmaar) besproken enz.

2666/1213*Uit de aantekeningen van*

Gillis Pieterssoon Schagen, soone van Pieter
Jansz. soon Schaghen

Pieter Jansz. Schagen (geboren den 19. januarij
1578)²³⁵ was de soone van Jan van Schagen, in sijn leven
grofsmit ende ijserkooper tot Alkmaar op het Luttk Oudorp

²³¹ TG: Kermerpoort = Kennemerpoort.

²³² TG: seven getijden = dagindeling van kloosterlingen in zeven perioden, van metten tot completen.

²³³ TG: sustertacie = ondersteuning.

²³⁴ TG: alimentatie = stimulering, het onderhouden van.

²³⁵ Eikelenberg: met desen geslagte was bloedvrint Gerrit Pietersz. Schagen, van wiens geleerdheid opzingt, in
zijn Alkmaerse lofdigt, Cornelis Schagen.

in 't hoekhuijs aan de oostsijde van kleen Sint Jacobstraetjen.

.... Bestevader Jan van Schagen was in sijn leven
hooffofficier van de Jonge Schuttersdoelen tot Alkmaer,
daer hij jeegenwoordig nog uijtgeconterfeijt²³⁶ hangt op de
grootte saal aan het suytsende, tersijde het oostende
van de schoorsteen, weesende de hoogste persoon in 't
bordt, wat rosagtig in sijn troonij²³⁷ dog, in sijn laatste
huuwelijk mennenist en blindt wordende, is uijt an-
dere bedieninge gebleven

..... Pieter Jansz. Schagen²³⁸ is in sijn leven
geweest een saetkooper en andere waeren, daernaer
getrocken sijnde in de regeeringe, is geweest raedt
der stadt Alkmaer, daernaer rekenmeester in de
Generaliteijts Rekenkamer, Raed van Staten ende Staete-
Generael. Daernaer, meenende ruste in 't eijnde van
sijn leven te vinden, is geworden officier der vers.
stadt Alckmaer in october 1627 tot den 28. april
toe 1636. Hij was in alle vrije konsten seer
ervaren, gelijk sijn naergelaten boeken getuygenisse
genoech geven. Was een goet musicus²³⁹ ende componist,
speelde op alderhande instrumenten. Leerde bij
sijn selfs ook redelijk schilderen, gelijk veel grootte
stukken onder ons van hem sijn in wesen. Kost
vijfderleije talen. Sijn huysvrouw Maria
Gillis van Oudensteijn was een dogter van de ver-
maerde genesmeester Gillis Gillisz. Oudensteijn,
koopman ende keetman²⁴⁰ tot Alkmaer, getrouwt
sijnde aen Catarijn Raphorst, een seer eerlijk, out
geslagt in 't Noorderquartier.
Hij trouwde met Maria van Oudensteijn
op sondag voor Sint Jan 1597 is gerust
op den 28. april 1636, out 58 jaren, 3 maen-
den en 9 daegen legt begraven in de Grootte
Sint Laurenskerk tot Alkmaer, aan 't westendt
van de kerk, voor de grootte kerkmeesterskamer.
hij

2667/1214

Uit de aantekeningen van

²³⁶ TG: uijtgeconterfeijt = geschilderd.

²³⁷ TG: troonij = gezicht, gelaat.

²³⁸ Eikelenberg: Pieters Jansz. Schagen is geweest een digter, niet van de minste van dien tijt, soo als men nog sien kan in zijn Beleg van Alkmaar, door hem in digtmaat uitgegeven en opgedragen aan de burgemeesteren van Alkmaar, gedrukt anno 1615.

²³⁹ Eikelenberg: Nota. Ik hebbe een muzijkboek, gedrukt te Amsterdam in 't jaar 1608 in 't in't welke onder anderen komen gezangen op zangmaat, gemaakt door meester Gerard Jansz. Schagen, muzijkmeester der stad Alkmaar.

²⁴⁰ TG: keetman = zoutzieder.

Hij teelde bij Maria van Oudensteijn de volgende kinderen.

- A Haren eersten soon Jan Pietersz. Schagen den 8. april 1598²⁴¹
- B Cornelis 20 october 1599.
- C Yda: 14 mej anno 1601
- D Neeltjen 4 julij 1602
Annetjen of Ariaentjen 3 november 1603..... sterf 5 maanden daarnaer.
Andries 3 november 1604 sterf 12 dagen daarnaer.
- E Anna 18 october 1605.
Ariaentjen 20 september 1607 is gerust 15 december.
- F Lysbeth 28 januarij 1609
Jacob. 14 october 1609 is gerust out 5 maanden.
- G Andries 28 september1613.
- H Gillis Pietersz. geboren den 24. junij 1616.
- I Jacob 8 september 1618²⁴².
- K Lourens 3 november 1620 wiert ondersecretaris tot Alkmaer. Secretaris van d' oude Zijpe, weesmeester tot Alkmaer en heemraat van de Huigenwaart.

Op schout Pieter Schagen.

Hier leijt hij die sijn lust in vrije konsten nam,
en die van 't laegst op 's lants drie hoogste trappen klam
heeft d'eer aan 't vaderlant, en Godt zijn ziel gegeven,
zijn lichaem in dit graf verwagt het eeuwig leven.

anders

Schout Schagen die in vrije konsten sig vermaakte
en in sijn leven laag en hoog eenmoedig smaekte,
liet d'eer aen Godt, sijn driemael trouwe dienst aan 't lant,
zijn lighaam 't graf en voorts sijn siel in Godes hant.

Jan Schagen Jans zoon, geboren overleden 1725 den 19. december
was fabriekmeester in de jaren
schepen
burgemeester
Admiraliteit
Gecommitteerde Raad
Troude 1690 den 19. februari met Petronella Kunst
en teelde daarbij kinderen, waarvan nog leeft

²⁴¹ Eikelenberg: Dese Johan Pieter Schagen, sijnde ontfangen van de gemenelantsmiddelen tot Steenberg in Brabant is getrouwt aen Geertruyt van der Lingen, dogter van de heer burgemeester Van der Lingen tot Uytregt.

²⁴² Bruinvis: ... 2 september.

Maria Schagen, geboren

2668/1215.

Gillis P. Schagen,

Huwelyken enz. der tegenoverstaande
kinderen van Pieter Jansz Schagen.

- A Jan, is hier tegenover op de kant gemeldt.
- B. Mr. Kornelis²⁴³ Schagen troude Levina du Gardijn, dogter van de heer Du Gardijn burgemeester tot Alkmaar, op den 4. julij 1632. Dese mr. Kornelis Schagen is gepromoveert doctor in de medecine tot Leijden. Naderhant gereijst naer Italien inde suite van de heer ambassadeur en den 3. julij 1620 gearriveert tot Venetien als edelman, is tot Padua in beijde de regten gepromoveert en van de Venetianen vereert met een goude medalie van Sint Marcus. Is in sijn leven geweest raedpensionaris en secretaris tot Alkmaar. Is gerust den 26. januarij 1665 in Den Haag in 't Alkmaar logement.

Zijn kinderen waren.

- a. Adriaan geboren 19 martii . 1633²⁴⁴...
- b. Pieter 21 julij.. 1634.
- c. Maria 27 october 1635.
- D. Dirk 1 december 1636.
- E. Catrijn 20 julij 1639.
- F. Jan 3 september 1641.

- C Yda Schagen is getrouwt met Adriaan van Berkel, coopman en seepsieder tot Rotterdam, die daarna wierd Ontfanger Generaal van de convoijen en licenten tot Rotterdam.
- D Neeltgen is getrouwt met Willem Harxz. Schagen, sone van Hark Cornelis Schagen, burgemeester en schout tot Alkmaer haer eenigste dogter Willemina is getrouwt met mijner huysvrouwen broeder Jacob Bosch en hebben dese navolgende kinderen Jacob Bosh obiit 1646. Willem Bosch geboren 28 september 1647. Jacob Jacobsz. Bosch 1649.
- E. Anna Pieters Schagen is getrouwt met domine doctor Justinus van der Meer, predikant tot Haringhuysen, daarna tot Graft.
- F. Elisabeth trouwde met Jan Reijersz. Klok,

²⁴³ Eikelenberg: Dese Kornelis Schagen is geweest een goet digter van dien tijt en heeft gemaakt het Alkmaars lofdicht, gedrukt 1621 soodat hij doe niet meer dan 21 jaaren out was.

²⁴⁴ Eikelenberg: Dese Adriaan is geweest burgemeester, wonende op 't Ritsevoort enz.

- grootschipper op 't Hollandse India.
- G. Andries Pieter Schagen troude met Maria van Molenvliet, dogter van den baljuw Molenvliet en is geweest schepen, weesmeester en thresaurier tot Alkmaar en sterft den 6. december 1658.
- H.

2669/1216

Uit de aantekeningen van

- H. Gillis Pietersz. Schagen, uit wiens aantekeningen ik dit hebbe, is getrouwt met Maria Bosch, den 17. februari 1641 is geweest fabriekmeester tot Alkmaar heeft de schilderkonst bij der hant gehad, heeft een reijs in Polen, Denemarken en een reijs in Vrankrijk en Engeland gedaan, naderhand in Duitslant Cuijkerlant²⁴⁵, Vlaenderen en Brabant²⁴⁶ en is ook in de vermaarde slag in Duijns²⁴⁷ geweest.

Van hem wierden geteelt de volgende kinderen.

1. Pieter Schagen Gilliszoon geboren 2 february 1644.
2. Marijtje geboren 18 september 1645 gerust den 9. october 1645.

Zijn huysvrouw Maria Bosch is gerust op den 7. april 1656 en uijt de aantekening van sijn soon blijkt dat hij, Gillis Pietersz Schagen is ontslapen den 18. april 1668 had nae een langdurige siekte de laatste agt dagen het bedde gehouden, is begraven in de Groote Kerk in 't noorderkruis, in 't graf no. 24 out omtrent 52 jaren is weesmeester gestorven Hij was fabrykmeester in de jaren 1646, 1647, 1651, 1652, 1654, 1655, 1658, 1659.

Gillis Schagen Pieterszoon vertrok den 10. meij 1637 van Amsterdam na Dansik, zijn reijs was ter zee. Hij lande den 11. junij tot Dantsik. Daar gehuijvest ~~xxx~~ tot de heer Joost Brasser, wierd wel onthaelt en besogt de schilders en konstenaars sig daar onthoudende.

²⁴⁵ Eikelenberg: Cuykerlant en Ceulen besogt hij in 't jaar 1651, daartoe aangemaant door de heer van Berkel bovengemelt, in geselschap van de heeren van den Raod, als mijnheer van Braekle, de heer Palsenrode van Gorcum...de fiscael Van den Broek.

²⁴⁶ Eikelenberg: In Brabant ten tijde van d'afkundinging der vrede, in geselschap van de heeren van de Admiraliteijt tot Rotterdam als de heer van Dorp, gewesen Admiraal, en de heer Corput van Dordregt, en sijn swager Van Berkel.

²⁴⁷ TG: De slag in Duijns = de zeeslag bij the Downs 21 – 10 – 1639.

Den 17. junij 1637 van daar na Elbing²⁴⁸ vertrokken, wierd daar den 8. door de heer Strobel (.... doe vermaert schilder van den keijser en daarna van sijn majesteijt van Polen Stadislaus) seer wel ontfangen en onthaalt.

Daar begon hij, Schagen een schilderij, het eerste van mijn schilderen, segt hij. Hij schilderde daar ook een afbeeldsel van den koning van Polen. Maar, met de heer Strobel, in de prijs niet wel konnende overeenkomen²⁴⁹, vertrok weder na Dantsik, daar hij den 27. aankwam; beladen met een siekte, die hem tot den 21. julij 't bedde deed houden. Na de genesing begaf hij sig weer tot schilderen en couterfeite eenen sr. Willem de Wilde, koopman van Haarlem, levensgrootte. Dat afbeeldsel in elf dagen gemaakt hebbende wierd hem betaald met tien Poolse guldens.
In

2670/1217

*Gillis Schagen*²⁵⁰

In tien volgende dagen, den heer Brassier geconterfeijt hebbende, ontfing wierd hem voor dien arbeit 18 gulden gegeven.

Hij vertrok van Dantsik, te water den 26. augusti en lande den 12. september 1637 tot Amsterdam.

Den 16. april 1638 begaf sig onsen reijser met het oorlogschip van Jan Woutersz., kapiteijn, naer Diepen in Vrankrijk. Den 19. kwam hij er aan, vanwaer hij te lande, na Parijs vertrok, daar den 22. tegen den avont gekomen, bleef hij niet langer dan tot den 24^{en}. Doen hij na Orlians vertrok, daar hij verscheijde contrefeijtsels schilderde en sig onthieldt tot den 3. februarij 1639, wanneer hij sig na Parijs begaf.

De reden van sijn vertrek was, dat hij ontbo-

²⁴⁸ TG: Elbing = Elblag, plaats in Polen.

²⁴⁹ Eikelenberg: Nota. Van al sijn reijsen hield hij net dagregister, uit welke ik self dese korte aantekeningen heb getrokken.

²⁵⁰ Eikelenberg: Pieter, de soon van dese Gillis Schagen, begaf sig den 14. november 1665 toe reijsen na Vrankrijk, nadat hij alree verscheijde jaren, soo tot Leyden als tot Uitregt op de stude had geweest. Dese quam terug den 26. october 1667 en nam voor ruiterdienst onder de Compagnie Gardes onder captein Quaet 1667.

den was door de heer Ballij, heer tot Yvrij, counselier²⁵¹ du roy ende ontfangen van de convoyen²⁵², wiens kinderen en huyshouster hij contrefaite²⁵³.

Tot Parijs werd hij door ~~de~~ Coetenburg van Alkmaar en door Van der Nienburg besogt. Hij hield daar ook ommevang met de heer [xxx] Klootwijk van Dordrecht en van Lochum, een plaatsnijder²⁵⁴ en Lijnhoven, een plaatsnijder van Haarlem.

Ten huysen van de heer Balli tot Yvrij copieerde hij een stuk van Michiel Angelo, sijnde een Sint Jan bij Christus komende. Voor monsieur La Toyliere schilderde hij voor 31 gulden een Christus van 't kruijs op de schoot van Maria, na Rubens.

Tusschen den 3. en 30. meij deed hij een togt van bijna een maend na Orleans. Naulijx had hij 6 dagen tot Parijs geweest, of hij kwaelijk tevreden gestelt van monsieur Ballij, vertrok weder na Orleans. Daar eenige tijt van de koorts gekwelt, onthield hij sig wederom tot den 13. van september, doe hij na Parijs en voorts na Roan vertrok.

Tot Roan kreeg hij kennis aan eenen Van Veen, koopman wonende tot Amsterdam. Met dese begaf hij sig op een Hamburger boejer²⁵⁵, die sij huurden, naer Engelant en sagen sig den 16. october 1639 in Duijns. Dat gaf hen gelegenheit om de zeeslag tusschen Tromp en Antonio d' Oquendo van nabij te sien. Tromp aan boord besoekende, wierden wel door hem onthaald, met aanbieding aen onsen schilder van een jagt, indien hij lust had de vloot uijt te tekenen. Den 28. october in 't Goerese Gat gekomen, begaf voorts Schagen sig na Rotterdam.

2671/1218

*Uit een extract uit het
procuratieboek der stad
Alkmaar*

Op huijden den 29. maij 1649 compareren ter secretarie der stad Alkmaer den E. Johan Schagen, mr. Cornelis Schagen, raed en secreta-

²⁵¹ TG: counselier = adviseur.

²⁵² TG: ontfangen van de convoyen = ontvanger van de tolgelden.

²⁵³ TG: contrefaite = portretteerde.

²⁵⁴ TG: plaatsnijder = graveur.

²⁵⁵ TG: boejer = schip.

ris der voernoemde stede, Neeltge Schagen, weduwe wijlen
 Willem Schagen, in sijn leven schepen derselve
 stede, mr. Andries Schagen, schepen der stede voernoemd.
 Lijsbet Schagen, weduwe wijlen Johan Clok,
 Gillis Schagen, oud - fabriekmeester deser stede
 ende Lourens Schagen, secretaris van de Sijpe.

 Afschrift brief van Pieter Jansz. Schagen.

Mijn heere ende zonderlingste vriend.

Ik hebbe gister (volgens 't schrijven van de E.E. H.H. burgemeesteren overgezonden de namen der personen tot vroetschappen aen mijn zone den secretaris Schagen, die ik gelast hebbe tegen toekomende zaterdag die aen hare E.E. over te leveren. Niettemin verwonderde mij dat hare E.E. op het resolveren ²⁵⁶ van zodanighe eene ghewichtige zake met alle de heeren vroetschappen beschreven en hebben om alsoo zonder opsprake (van voorbestoken beleydt) te blijven, want, indien die (met voordacht) vergetene leden moveerden, zodanighen resolutie van nulliteijt ²⁵⁷ te zijn. Wat rechten zouden hun thegenspreken? Ik verwondere mij nog meer, dat de voorstanders der kerke Christi (door hare genomen resolutie) alzulken twist tijdsche privelegye hebben durven ghoed kennen die alleen verzocht ende verkregen is om Zijn Ex^{tie} Ho. lof. m^r.²⁵⁸ de knie in de neck te zetten en alle lidmaten der kercke ende ware patriotten uyt de regeringe te houden. Zoo verre was 't van daer dat zij des stads profijt daarmede zochten. Ende hoewel dat ik vastelijk ²⁵⁹ gevoele dat hare E.E. wel een goede meijninge gehadt hebben, zoo isset (mijns oordeels) een misslach²⁶⁰ dat men alle leden der vroedschappe niet beschreven en heeft, als ghevende geen goede suspitie ²⁶¹, het welke (mitsgaders den schijn van te willen 't voorgenomen doordringhen) bij alle kloek verstandige vooral behoort ghemijdet te werden. Voor mij (alhoewel mij den misslag stilswijgende zeer doet) en hebbe ik teghen deze niet al te wettighe proceduren mij niet willen opmaken, om de vrede te prefereren voor mijn particulier affronte ²⁶². Evenwel hebbe ik (stilswygende) gezorgt voor den weerslagh, die mij dezen namiddach geopenbaert is, want, gaende na de vergadering, ontmoeten mij de gedeputeerden van Alckmaer, die mij zeyden dat Zijn Ex^{tie}., haer ontboden hebbende, hun recommandeerde zijn goed herte tot de stad niet minder ~~als~~ te wezen als dat van Zijne Ex^{ties} broeders geweest was ende verzocht

²⁵⁶ TG: resolveren = oplossen.

²⁵⁷ TG: milliteijt = waardeloos.

²⁵⁸ TG: Ho.lof. m^r. = hoogloffelijker memorie.

²⁵⁹ TG: vastelijk = diep, krachtig.

²⁶⁰ TG: misslagh = fout.

²⁶¹ TG: suspitie = vermoeden, verdenking.

²⁶² TG: affronte = belediging, krenking.

aan haer E.E. te willen 't zelfde aan de heeren van de stad te willen overschrijven ten eijnde dat ze Zijne Ex^{ties} niet minder vertrouwden als se zijne voorgemelte broeders gedaen hadden, gelijk Zijne Ex^{tie} zeide 't voorleden jaer door mij aen de stad hadde doen schrijven etc.

De here Paeu noechde qualic over de overbrieving aen Zijn Ex^{tie}, waerop ic mij verklaerde daerin niet gemoeit te zijn, noch ooc Zijne Ex^{tie} niet gesproken nog geschreven te hebben. Den burgemeester Schagen zeyde dat den overbriever zich (bij gelegentheyd) zelf wel openbaren zoude, alzo dat ic zorge dattet noch al geen gedaen wercken is. Zoo wenste ic wel dat ik een half ure met U.L. mocht zijn, om over te leggen hoe de zake mocht ten besten gerepareert werden, maer alzo men schijnt mijn advys in desen niet te begeren, zal onghemoeyt blyvende, ooc zonder schult blijven. Bidde evenwel van mijnentwegen te varcklaren (daer iets quaets van mij vermoed ende voortgebracht werd) dat Zijn Ex^{tie} mij in deze zaec niet gemoeyd en heeft, noch ooc mij niet ontboden en heeft. Dat de suspititiese behoorden te denken, dat de gene die durven protesteren, ooc wel durven notificeren ²⁶³.

Hiermede

Eerzame wijze voorzienige zeer discrete heere en

Hage den 9^{en} december anno 1626.

U. E. dienstwillige P Schagen.

2982/1353

afschrift van vergunning van den jare

door den notaris Gerard Jansz. van Alkmair
geschreven en door David van Borgonje goedgekeurt
en bekragtigt door een Latijnse brief van den 12. maart 1457²⁶⁴.

Ik, heer Johan van Schijedam, priester in den gheesteliken rechte,²⁶⁵
doctoer, canonic²⁶⁶ tot Sinte Johan t' Utrecht ende cureijt²⁶⁷ der prochijkercke tot Alcmair doen kund ende kenlick allen luijden dat ic ter eere Gods ende sijnre liever moeder, die reijne maghet Maria ende den oetmoedighe beden ende begheerten der devoten susteren ende maechden van den Mijddelste Hove ende van den Jonghe Hove heb ghegunt ende ghegheven gunne ende gheve van mij ende mijnen naercomelinghen curijten tot Alcmair den jongh susteren ende maechden van beijden der voorszeyde conventen ende een ijghelick convent voorszeyd op hem selven en bijsonderlinck van hem ende van haren nacoemelinghen ewelijck ende tot ewijghen daghen allen pruvlegien, graciën, liberteyten²⁶⁸, articulen

²⁶³ TG: notificeren = doen weten, bekend maken.

²⁶⁴ Bruinvis: 1457.

²⁶⁵ Bruinvis: Johan van Schiedam werd pastoor 1441.

²⁶⁶ TG: canonic = kanunnik.

²⁶⁷ TG: cureijt = pastoor.

²⁶⁸ TG: liberteyten = vrijheden.

ende punten op alsulck tanighe manijeren ende condicien hiernae staende bescreven. Item. In den eersten, soe sullen sij moghen laten wijden hare capelle mijt een kerckhoff en haren outaren daar sij daghelix den dienste Gods in moghen hooren en collacien²⁶⁹ laten doen als 't hem steder en belieft ~~item~~ item hair hairen toury mijt clocken behouden. Item sij en sullen nijet luijden moghen des morghens nae neghen uren, item sij en sullen geen collacien laten doen mijt open doeren noch als men in mijnre prochijkercke singhet off predijcket. Item. Sij sullen als 't hem belieft den dijenste Gods: mijs, vesper en opleer²⁷⁰ en allen anden diensten singhende moghen laten doen in hare capelle mijt besloeten doere en van neghen uren. Item. Als die susteren professie²⁷¹ doen ende op die vier hoechtijden, op hare kermisdaghen, op hare patroenstersdaghen en wanneer datter eenige doden sijn, soe sullen sij mijsse ende anderen diensten Gods singende

2983

~~moghen laten doen in hare capelle mijt besloeten doere en van neghen uren item als die susteren professie doen~~

off lesende laten doen mijt open doeren ende nae neghen uren als 't hem stedet²⁷² en belieft. Item sij sullen in hare capelle eerliken²⁷³ moghen houden in eenre eerbare cijborie dat heijlighe sacrament Ons Liefs Heeren ende die Heijlighe Olijje der siecken. Item. Als men dat Heijlighe Olijje der siecken vernijen, sal die confessoir²⁷⁴ der susteren halen ende ontfanghen alle tijt van den curijt van Alcmail off sinen cappellanen. Item. Die susteren sullen moghen kiezen een confessoir dat een eerbaar reckelick priester sij die hem en die in haren stadelijcken ~~han~~ cost sijn hant²⁷⁵ bijechte horen sal ende die sacramenten voorszeid mijnstreren²⁷⁶. Item. Wanneer sij haren confessen vernuwen eer die vernijeude confessoir den voorszeide susteren enijghe sacramenten mijnstriert, sal hij eerst bijechten den cureijt of sijnen cappellanen en dese confessois al dan gheven den cureijt of cappellanen een stoep²⁷⁷

²⁶⁹ TG: collacien = bijeenkomst t.b.v. een godsdienstig gesprek of toespraak.

²⁷⁰ TG: opleer betekenis niet bekend.

²⁷¹ TG: professie = gelofte, belijdenis.

²⁷² TG: stedet = aanstaat.

²⁷³ Eikelenberg: ende stadelijken. TG: stadelijken = aanhoudend.

²⁷⁴ TG: confessoir = biechtvader (Latijn confessio = biecht).

²⁷⁵ TG: betekenis hant hier is niet duidelijk.

²⁷⁶ TG: mijnstreren = toedienen.

wijns. ~~It~~ Item. Sij sullen haer covent moghen laten sluten als 't hem ende haren overste belieft. Item alsoe dicke als 't een suster sterft in hare convente, soe sullen sij mij en mijne nacomelinghen uutreijcken en bijtale voir die funeralien²⁷⁸ een loot²⁷⁹ puur sulvers als die kerck van Utrecht oncfaet²⁸⁰ van haren pachten. ~~It~~ Item. Waer dat enijghen buten mijnre prochij gheseten sijnen sepulcuij²⁸¹ kiesde in den IJongh Convente, soe sullen die erfghenamen van die doode den curijt gheven eer die doode begraven werdt

2984

een loot sulvers voorszaid. Item. Waer datter eenijgh bijnnen mijnre prochij gheseten sijn sepulcuir kjesde in den voorsz. coventen, soe sal men des doode lichaem eerst in den prochijkercke brenghe en beganijsse²⁸² doen als men totten Mijnebroederen doen en die erfghename van die doode sullen gheven den cureijt een burgunsche schild.²⁸³ Item sij sullen maenstonden²⁸⁴ aminersavie²⁸⁵ dertigh nachten en graven begaen van den doden die in haren coveneten begraven worden, moghen doen als 't kustumelicke²⁸⁶ is. Item. Alle offerhanden, testamenten, bijsprocke²⁸⁷ legaten die kome inden convente **cnonte** sullen bliven in den coventen voorszaid. Item van alsulcke offerhanden als die susteren voorszaid en die in haren stadelijcken cost sijn jairlix sculdich sijn ende wesen moghen ende van alle hijndernijsse en afsterwesen²⁸⁸ die mijnre kercke voorszaid overmijts dese gracie in enijgherwijs op comen mach, dairvan sullen sij mij en na mij mijne naecoemelinghen - cureijten tot Alcmair uutreijcken ende betalen ellix jairs in elck covent voorszaid een Vranckrijcksche schild, goet van goude en swair van gewichte nae taxeringe der ecclesie²⁸⁹ van Utrecht, te betalen ellicx jairs tot Paeschen off binnen achte daghen dairnae volghende.

²⁷⁷ TG: stoep = drinkbeker.

²⁷⁸ TG: funeralien = uitvaart, begrafenis.

²⁷⁹ TG: loot = een maat, decagram.

²⁸⁰ TG: oncfaet, lees ontvangt.

²⁸¹ TG: sepulcuij = graf.

²⁸² TG: beganijsse niet bekend.

²⁸³ TG: schild = 20 stuivers.

²⁸⁴ TG: maenstont = 30 dagen dienst in de kerk na het overlijden.

²⁸⁵ TG: aminersavie betekenis niet bekend.

²⁸⁶ TG: kustumelicke = volgens gewoonte.

²⁸⁷ TG: bijsprocke = afgesproken.

²⁸⁸ TG: afsterwesen = achterstand, nadeel.

²⁸⁹ TG: ecclesie = kerkgemeente.

